

LAISVĖ

Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second
class matter at the
Post Office of Jama-
ica, N. Y., under the
Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY

Savaitinis

Jungtinėse Valstijose \$10.00
Kanadoje \$10.00
Kitur užsienyje \$12.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NO. 35

★ ★ ★ ★ ★

PENKTADIENIS, RUGSĖJO [SEPTEMBER] 2, 1977

OZONE PARK, N. Y. 11417

★ ★ ★ ★ ★

METAI 66-IEJI

KRISLAI

Nesigailėkime pastangų
Ką jiems daryti?
Nieką jiems nepadėjo
Byla prieš filmą
"Vargšas" ašaroja

A. BIMBA

Mūsų laikraščio metinis va-
jus jau prasidėjo. Nesigailė-
kime jokių pastangų padaryti
jį šimtu procentų sėkmingu.
Kalbu į visus "Laisvės"
skaitytojus ir rėmėjus. Neat-
sidėkime vien ant vajininkų.
Reikalingos visu pastangos!

Štai palyginti du maži
miesteliai. Vienintelė juose
pramonė—plieno gamyba.
Visi jos darbininkai vietiniai
gyventojai, didelė dauguma
su šeimomis. Dauguma turi
savo namelius.

Bet štai prieš kelias dienas
trenkia į juos perkūnas! Jie
gauna iš Bethlehem Steel
korporacijos pranešimą, kad
viename miestelyje įina savo
fabriko darbo jėgą sumažina
net 4,000, o kitame ant 3,500.

Tai neišgalvota mano pasa-
ka, bet reali tragedija, ištiku-
si Johnstown, Pa. ir Lacka-
wanna, N. Y., plieno darbi-
ninkus.

Rugsėjo 6 dieną Tarybų
Sąjungos sostinėje atsidarys
tarptautinė knygų paroda,
pavadinta "Knygos laikai ir
pažangai." Ko nebedarė pa-
saulio reakcininkai jai pa-
kenkti! Ypač šios šalies di-
džiosios leidyklos buvo ragi-
namos nieko bendro su šia
paroda neturėti, ją boikotuoti.
Bet jų pastangos veltui.
Paroda žada būti viena pačių
sėkmingiausių visoje knygų
parodų istorijoje.

Neseniai buvo susuktas fil-
mas apie žymų juodųjų
žmonių vadą Martin Luther
King, kuris, kaip žinia, prieš
keletą metų buvo nužudytas.
Filme neva nušviečiamas ve-
lionio gyvenimas ir apibūdi-
nama jo drąsi veikla.

Bet buvęs velionio sanke-
leivis Rev. Ralph Abernathy
sako, kad filmas pataikauja
baltiesiems rasistams ir Kin-
gą žiūrovams pristato klaidi-
nančioje šviesoje. Jis reika-
lauja, kad teismas filmo rody-
mą uždraustų.

Tai įdomi byla. Jos rezulta-
tų laukia tiek Kingo puoselė-
tų idėjų šalininkai, tiek jų
aršiausi priešai.

Bostono menševikų savait-
raščio redaktorius brolis
Jackus Sonda suminėjęs "va-
duotojų" bėdas, ypač jų tarp-
savinės peštynes ir rietenas,
apsiašarojęs šaukia:

"Ne, mes, prieš tokį vaizdą
stovėdami, jokio besąlyginio
optimizmo skelbti nepajėgia-
me. Mūsų nežavi ir kitų
dažnai kartojamas patari-
mas, jog "reikia prisitaikyti
prie esamų sąlygų." Prie
kokių? Prie nutautėjimo
vyksmo, prie gausėjančių fa-
riziejų, prie akmengalvių?"

UŽ TRIJŲ DARBO
UNIŲ SUSIVIENIJIMĄ

Cincinnati, Ohio. — Inter-
national Typographical unija
savo konvencijoje vienbalsiai
pasisakė už susivienijimą su
Newspaper Guild ir Interna-
tional Mailers unijomis. Bū-
sį atsiaklausti unijų eilinių
narių nuomonės.

IZRAELIO VALDŽIA
VISAS OKUPUOTAS
ARABŲ ŽEMES LAIKO
SAVO ŽEMĖMIS

Tel Aviv. — Prieš kelias
dienes Izraelio kabinetas sa-
vo susirinkime nutarė duoti
atkirtį prezidentui Carteriui
ir visiems, kurie Izraelį kriti-
kuoja už steigimą naujų nau-
sėdijų okupuotose arabų že-
mėse. Pareiškime griežtai sa-
koma:

"Izraelis nepriima ir negali
priimti teigimo, kad steigi-
mas žydų nausėdijų ant Iz-
raelio žemės yra nelegališ-
kas."

Mat, žydai sako, kad tos
žemės seniau jiems priklausė.
Dabar jie yra jas
tikėtai atsiėmę iš arabų!

Reikalauja, kad
asamblėja
svarstytų

Cairo. — Egipto valdžia
reikalauja, kad Jungtinių
Tautų Generalinė Asamblėja
savo sesijoje apsvartytų Iz-
raelio kūrimą naujų nausėdi-
jų jo okupuotose arabų žemė-
se. Aišku, egiptiečiai norės,
kad už tai Asamblėja Izraelį
pasmerktų.

Tokį reikalavimą Jungtinių
Tautų sekretoriui Waldhei-
mui įteikė Egipto užsienio
reikalų ministras Ismail Fah-
my.

Jakarta. — Rugsėjo 26 d.
Indonezijoje įvyko antras ga-
na smarkus žemės drebėjimas.
Nuostoliai dar nežinomi.

Prancūzų kalbai
suteikiama
pirmybė

Quebec, Canada. — Kvibe-
ko provincijos asamblėja pa-
sisakė už vyriausybės su
premjeru Levesque prieša-
kyje pasiūlymą, kad visose
įstaigose ir transakcijose pir-
mautų prancūzų kalba. Šis
asamblėjos nutarimas laiko-
mas svarbiu žingsniu link
Kvibeko provincijos pasikel-
bimo nepriklausoma valsty-
be. Anglai gyventojai labai
nepatenkinti.

Izraelio premjeras
Rumunijoje

Menahem Begin

Bucharestas. — Didžiausioje
slaptybės staiga socia-
listinės Rumunijos sostinėje
pasirodė Izraelio premjeras
Begin su oficialiu vizitu. Nie-
ko nebuvo kalbama apie jo
vizitą. Nežinoma nė vizito
misija.

Sakoma, kad pasitarime su
Rumunijos vadais buvo ap-
tarta visa eilė klausimų. Nie-
ko nesakoma apie kokį nors
susitarimą.

Mūsų moterys energingoje kovoje už lygias teises

Washingtonas. — Rugsėjo 26 dieną šalies sostinėje bus ilgai minima diena. Daugiau
kaip 3,000 moterų suplaukė iš visų šalies kampų demonstruoti už "lygių teisių"
pataisymą prie Konstitucijos. Pataisymą jau yra užgyrusios 36 valstijos, o reikia 38, kad
jis taptų šalies įstatymu ir Konstitucijos dalimi. Judėjimą už pataisymą žymiai
sustiprino prezidento Carterio demonstruojančio moterims užtikrinimas, kad jis pilnai
pritaria lygių teisių pataisymui ir moterų kovai už jį.

Šioje demonstracijoje bene idomiausia buvo tas, kad jai vadovavo, apart Bella Abzug,
iš New Yorko, kandidatės į miesto mērus (nuotraukoje pirmoje eilėje iš kairės pirmoji),
Mrs. Hazel Hunkins Hallin (nuotraukoje ketvirtoji) 87 metų amžiaus, kuri 1917 metais
aktyviai dalyvavo kovoje už moterims balsavimo teisę ir buvo suareštuota ir įkalinta.
Ji ir dabar tebėra aktyvi kovotoja už moterų teises.

Kelias į Belgrado
susitikimą laisvas

A. Krasėnas

Prieš dvejus metus 33
Europos šalių, taip pat JAV
ir Kanados vadovai pasirašė
Saugumo ir bendradarbiavi-
mo Europoje pasitarimo Bai-
giamąjį aktą. Susirinkę į
iškilmingą ceremoniją Suo-
mijos sostinėje Helsinkyje,
jie puikiai suprato, kad šiuo
aktu kova dėl tarptautinės
padėties normalizavimo toli
gražu nesibaigia.

Kalbėse, kurias tada pasa-
kė visų delegacijų vadovai,
nuolat buvo pabrėžiama:
tam, kad įtempto maži-
mas pavirstų kasdienine re-
alybe ir taptų tikrai negrįžta-
mu procesu, dar reikės daug,
labai daug nuveikti.

Kaip tik todėl Europos
pasitarime dalyvavusios ša-
lys nutarė surengti 1977 me-
tais Belgrade susitikimą, ku-
riame būtų galima ne tik
susumuoti tai, kas jau nu-
veikta, bet ir susitarti dėl kai-
kurių konkrečių rekomenda-
cijų ir pasiūlymų tolesnio
bendradarbiavimo klausimais.

Siekdami paruošti tokį su-
sitikimą, prieš kelias savaites
Jugoslavijos sostinėje susi-
rinko visų valstybių, pasira-
šiusių Helsinkio Baigiamąjį
aktą, atstovai. Jie turėjo
numatyti būsimą pagrindinio
susitikimo dienotvarkę ir
darbo tvarką, kad jis vyktų
konstruktyviai ir padėtų dar
labiau pažengti į priekį, ple-
čiant skirtingoms visuomenės
santvarkos šalių savitai-
piškai naudingus draugiškus
ryšius.

Pokalbis, kuris įvyko šiame
parengiamajame etape, ne-
buvo nei paprastas, nei leng-
vas. Mat, kaip buvo iš anksto
susitarta, visi nutarimai tu-
rėjo būti priimami vienbal-

siai, t. y. neprieštaraujant nė
vienam diskusijos dalyviui. O
juk savo delegatus į Belgradą
atsiuntė socialistinės ir kapi-
talistinės šalys, didelės ir
mažos valstybės, tiek daly-
vaujančios viena kitai prie-
šingoje karinėse ir politinėse
sąjungose, tiek ir neutralios.
Be to, pasirušimas Belgra-
do susitikimui vyko kaip tik
(Pabaiga 4 pusl.)

Didelė pažanga
kovoje su mirtimi

Newark, N. J. — Šiame
mieste mirtingumas per pa-
skutinį dešimtmetį žymiai
nukrito. Pav., kūdikių mir-
tingumas nuo 43.4 iš kiekvie-
no tūkstančio gimusių 1965
metais, nukrito iki 21.9 1975
metais. Vadinasi, kūdikių
mirtingumas sumažėjo be-
veik pusiau. 1965 m. iš kiek-
vieno šimto tūkstančių mirčių
6.1 buvo nuo džiovos, o 1975
m. tik 3.1. Panašiai ir nuo
įvairių kitų ligų mirimas buvo
gerokai mažesnis.

Miestas turi kuo pasidi-
dzuoti.

Vajus už 6,000
naujų skaitytojų

New Yorkas. — Populiarus
šios šalies pažangiečių dien-
raštis "Daily World" ruošiasi
prie vajaus už gavimą 6,000
naujų skaitytojų. Laikraštis
yra nacionalinio pobūdžio su
skaitytojais visuose plačio-
sios šalies kampuose. Laik-
raščio administracija šaukia
visus skaitytojus į talką.
Nors formaliai vajus prasidės
spalio 1 dieną, rugsėjo
mėnuo, sako leidėjai, turi
būti panaudotas įtemptam
pasiruošimui.

Už taiką, bet ne už
normalius ryšius

Latakia. — Sirijos prezi-
dentas Assad sako, kad Sirija
sutiktų su Izraeliu pasirašyti
taikos sutartį, bet niekados
nesutiks atsteigti normalius
ryšius, kol Izraelis neišsi-
kraustys iš arabiškų žemių.

Gubernatorius
rastas kaltu

Baltimore, Md. — Mary-
lando valstijos gubernatorius
Marvin Mandel teismo rastas
kaltu korupcijoje ir automa-
tiškai tapo suspenduotas iš
tos vietos. Bet jis, žinoma,
apeluoja prieš nuosprendį į
aukštesnį teismą. Jeigu tas
teismas žemesnio teismo nuo-
sprendį atmes, Mr. Mandel
taip pat automatiškai atgautų
savo postą.

Marylando valstija iš tikrų
jų yra pagarsėjusi korup-
me, draugai pasidaro taip sau
"paprasti" ir jei kuris nepasi-
Agnew už korupciją net vice-
prezidento vietos neteko.

Belfast. — Šiaurinės Airi-
jos Komunistų Partija pro-
testuoja prieš Britanijos ve-
damas jų šalyje represijas.
Neseniai čia sostinėje buvo
suareštuota 300 patriotų.

Maskva. — Rugsėjo 27 d.
čia Jungtinių Valstijų amba-
sadoje kilo gaisras ir pridūrė
nemažai nuostolių. Laimė,
kad iš žmonių niekas nenu-
kentėjo.

Kaip tikri vergai

Benson, N. C. — Pietinėse
valstijose dar ir šiandien,
sakoma, tukstančiai migraci-
nių darbininkų ūkiuose dirba
ir gyvena baisiose sąlygose.
Net ir valdiškos įstaigos pri-
pažįsta, kad šių darbininkų
padėtis mažai kuo tesiskiria
nuo tikrų vergų.

Ir Prancūzija išitrauksianti į
pastangas už pasaulinį
nusiginklavimą

Paryžius. — Kaip žinoma,
ikišiol Prancūzijos vyriausybė
nedalyvavo jokiose dery-
bose už branduolinio ginkla-
vimosi apribojimą, nei judėji-
me už visuotiną pasaulinį
nusiginklavimą. Dabar gi ji
esanti pasimojus aktyviai
dalyvauti visose tose garbin-
gose pastangose.

Sakoma, kad už dienos
kitos prezidentas Valery Gis-
card s'Estaing pasiūsi kreipi-
mą į visas didžiąsias bran-
duolines jėgas—Tarybų Są-
jungą, Jungtines Valstijas,
Angliją ir Kiniją—tuo svar-
biu reikalu. Jame Prancūzi-
jos vyriausybė detališkai iš-
dėstys savo pasiūlymus už
visuotiną nusiginklavimą. Šie
Prancūzijos pasiūlymai bus
pateikti ir Jungtinėms Tau-
toms.

Nereikia nė kalbėti apie
didelę svarbą Prancūzijos iš-
traukimą į kovą už apriboji-
mą branduolinio apsiginklavi-
mo ir ėjimą prie pilno nusi-
ginklavimo.

Darbo unijų vadui
duota viza

Iš Washingtono praneša-
ma, kad Valstybės Departa-
mentas davė vizą (leidimą)
Prancūzijos Darbo Konfede-
racijos vadui Jacques Trega-
ro. Jį čia kviečia Amerikos
Elektrikierių Unija.

Tai laikoma vyriausybės
"suminkštinimu" federalinio
įstatymo, kuris draudžia įsi-
leisti Amerikon komunistus
iš bet kurios šalies. Nors pats
Tregaro nėra Prancūzijos
Komunistų Partijos narys,
bet jis, girdi, yra komunistų
vadovaujamos Darbo Konfe-
deracijos veikėjas.

Washingtonas. — Pentago-
nas yra suplanavęs užsie-
niam parduoti ginklų už
bilijoną ir šimtą milijonų
prieš nepakenčiamas kalėji-
muose sąlygas.

Griežtai kovos prieš
Panamos sutartį

Ronald Reagan

Buvęs Californijos valstijos
gubernatorius ir reakcininkų
vadas Ronald Reagan dar
kartą pareiškė, kad jis ir jo
pasekėjai dės visas pastan-
gas, jog Senatas Carterio
administracijos padarytos
Panamos Kanalo sutarties
neužgirtų. Kanalas ir visa
abiejose jo pusėse per 10
mylių zona, jis sako, turi
amžinai pasilikti Jungtinių
Valstijų rankose. Tuo tarpu
Senatas nesiskubina su tos
sutarties svarstymu. O kol
jos Senatas neužgieria, ji ne-
veikia.

Utica, N. Y. — Čia baigia-
mas rengti didžiulis protiniai
sutrikusiems kalinams kalė-
jimas. Jis vadinsis Central
New York Psychiatric Cen-
ter. Pradės veikti su pabaiga
šio mėnesio.

Stuttgart. — Net keliuose
kalėjimuose pradėjo bado
streiką politiniai kaliniai, Va-
karų Vokietijos valdžios vadi-
nami "anarchistais." Strei-
kieriai sako, kad jie kovoja
prieš nepakenčiamas kalėji-
muose sąlygas.

Reakcijos aukos gražiai
pagerbtos

Ethel Rosenberg

Leipzig. — Šiame Vokiečių
Demokratinės Respublikos
mieste viena amatinė mokyk-
la tapo pavadinta jų vardu.

Kaip Sacco ir Vanzetti, taip
Ethel ir Julius Rosenbergai
buvo reakcijos samokslas
aukos. Gražu, kad net Vokie-
tijoje jų atminimas tapo taip
gražiai pagerbtas.

Jauniems Rosenbergams
buvo primestas šnipinėjimas
Tarybų Sąjungai, būk jie
išdavę kokias ten atominės

Julius Rosenberg

slaptybės. Buvo suareštuoti,
nuteisti ir nužudyti. Paliko
du mažus sūnelius Robertą ir
Michaelą. Dabar sūnūs reika-
lauja, kad valdžia paskelbtų
visus slaptus dokumentus,
susietus su jų tėvams primes-
tais kaltinimais ir nužudymu.
Jie žino, kad jų tėvai buvo
nekalti ir reikalauja, kad ta
dėmė nuo jų būtų nuimta.
Reikia tikėtis, kad jų garbin-
gos pastangos apsilavinuos
laimėjimu.

LAISVĖ

LITHUANIAN
WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	\$10.00	United States, per 6 months	\$ 5.50
Canada, Lat. Amer., per year	\$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	\$ 5.50
Foreign countries, per year	\$12.00	Foreign countries, 6 months	\$ 6.50

Darbo Diena šiemet

Rugsėjo pirmas pirmadienis yra Darbo Diena, kurią pradėta švęsti dar praeitos amžiaus pabaigoje. Ji savaine neatėjo. Ją valdantieji klasė darbininkams davė ne iš savo geros širdies. Už ją buvo organizuotų darbininkų kovota.

Fizinis ir protinis darbas viską sukuria. Be jo žmogaus gyvenimas neįmanomas. Todėl jį reikia pagerbti.

Didmiesčiuose darbo unijos planuoja pirmadienį masines demonstracijas. Jų tikslas atkreipti visos šalies visų luomų dėmesį į nudienę sunkią Amerikos darbo žmogaus padėtį. Krizės našta suversta ant jo pečių. Didžiosios korporacijos ir kompanijos didžiujasi rekordiniais pelnais, kai 30 milijonų amerikiečių skęsta skurde, kai dešimt milijonų bedarbių dar vis nemato šviesesnio rytojaus. Tai yra prieš ką demonstruoti ir protestuoti!

Gaila, kad Darbo Dieną ruošiamos demonstracijos daugumoje yra panaudojamos ne tiek protestams prieš skriaudas ir darbininko reikalų paneigimą, kiek demokratų ir republikonų politikierių estradai pasireklamuoti.

Negarbinga ir pavojinga misija

Joks geros valios amerikietis nesipriešins atsteigimui normališku diplomatinį, ekonominių bei kultūrinių Jungtinių Amerikos Valstijų ryšių su Kinijos Liaudies Respublika. Jie būtų reikalingi visais požiūriais, ypač pasaulinės taikos reikalais. Kinija yra milžiniškas kraštas. Bandymas ją amžinai laikyti izoliacijoje, kaip buvo daroma šios šalies net kelių vyriausybų, neturi jokio pateisinimo. Arba ją ignoruoti ir Formozos salą (Taiwaną) su fašistiniu čiankaiškininiu režimu laikyti tikrąja Kinija, atstovaujančia visai kinų tautai, yra didžiausia kvailybė.

Deja, dabar iš valstybės sekretoriaus Cyrus Vance lankymosi Kinijoje ir timuose su jos vadais paaiški, jog ryšių su Kinija mūsų vyriausybės siekiama ne vardan detentės, ne vardan pasaulinės taikos, ne vardan abiejų šalių liaudies gerovės, o visiškai kam kitam, būtent—sustiprinimui ir paastrinimui Kinijos nusistatymo prieš Tarybų Sąjungą. Tam tikslui komercinėje spaudoje pogausėjo gąsdinimas kiniečių nesamu kariniu iš Tarybų Sąjungos pusės pavojumi. Jau atvirai pripažįstama, kad Vance misijos vyriausias siekimas buvo pabloginti santykius tarp Kinijos Liaudies Respublikos ir Tarybų Sąjungos.

Iš savo pusės, pranešimuose sakoma, dabartiniai Kinijos lyderiai turi savotiškus sumetimus, taip pat priešingus pasaulinės taikos interesams, šiltai sutikdami ir priimdami mūsų valstybės sekretorių. Jų vyriausias tikslas, kaip pabrėžia tarybinė spauda, pabloginti santykius tarp Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos. Jie neslepia savo nusistatymo prieš detentę. Kiekvieną tarybinį-amerikinių santykių pagerėjimą Kinijos vadai vadina šių dviejų didžiųjų valstybių imperialistiniu sąmokslu pasaulį pasidalyti ir valdyti.

Apie šios savo misijos rezultatus sekr. Vance sako tiksliai tiek, kad pasitarimai buvę draugiški ir naudingi. Kinijos vadai irgi nekalba apie kokius nors konkrečius susitarimus apie santykių normalizaciją. Manoma, kad jie davė sekretoriui suprasti, jog kol Taiwano klausimas nebus išspręstas, normalių santykių atsteigimas neįmanomas.

Kur jų tos žmogaus teisės?

Nelabai seniai spaudoje ir radijo bei televizijos pranešimuose plačiai skambėjo miesto Johnstown, Pa., vardas. Mat, liepos 20 dieną jį buvo ištikus baisi nelaimė: netikėtas potvynis beveik visiškai sugriovė. Nuostoliai buvo neapsakomi. Bet nespėjus jos rūpestingiems ir darbštiems gyventojams potvynio padarytas žaizdas užgydyti, juos ištiko nauja, gal net baisesnė nelaimė.

Johnstown, kaip žinia, yra plieno pramonės miestas. 99 procentai jo gyventojų tiksliai iš jos pragyvenimą daro. Dabar milžiniško plieno fabriko savininkas Bethlehem Steel Corporation praneša, kad jį pastoviai, ant visados, iš darbo paleidžia net 4,000 darbininkų! Kur dabar šiems darbininkams ir jų šeimoms dėtis? Iš ko gyvenimą pasidaryti?

Tokia pat istorija ir su plieno pramonės miestu Lackawanna, N. Y. Ten irgi viskas priklauso Bethlehem Steel korporacijai. Ten irgi korporacija pranešė, kad jį iš darbo išmeta ant visados 3,500 darbininkų. Padėtis jų ir jų šeimų taip pat desperatiška. Jie laimingesni už Johnstowno išmestus iš darbo darbininkus tik tuo, kad jie neturėjo panašaus potvynio...

Susyk beveik iš 8,000 darbininkų atimta svarbiausia žmogaus teisė—teisė į darbą. Bet nei žodelio apie tai iš mūsų prezidento lūpų, nei žodelio komercinėje spaudoje, nei žodelio per radiją ir televiziją!

GANDAI APIE POPIEŽIŲ PAULIŲ VI.

Už savaitės kitos Katalikų bažnyčios galvai popiežius Pauliui VI sukaks lygiai 80 metų. Italijoje pilna visokių gaudų. Ką Paulius darys: pasilikti ant sosto, ar pasitrauks ir užleis vietą kuriam nors kardinolui, už save gerai jaunesniui?

Washingtonas. — Prezidentas Carteris ragina Cyprus salos turkus ir graikus atnaujinti derybas dėl atsteigimo taikos.

Tuo tarpu Cyprus salos valdžia ragina Jungtinių Tautų Saugumo Tarybą aptarti salos padėtį ir nesusipratimus tarp graikų ir turkų gyventojų.

Kas ką rašo ir sako

IDOMIŲ DUOMENŲ APIE KATALIKŲ BAŽNYČIA SIANDIEN

Brooklyno tėvų pranciškonų "Darbininke" (rūg. 12 d.) rašoma:

"Tik ką paskelbtas naujasis Bažnyčios Metraštis praneša, kad katalikų skaičius pasaulyje yra pasiekęs 717 milijonų, tai yra netoli penktadalio visų žemės gyventojų, kurių yra 3,942,316,000.

Pagal šį Metraštį, kurį išleido Bažnyčios Statistikos Centras Romoje, 1975 buvo įsteigta 5,450 naujų parokių centrų, kaip parapijų, misijų stočių ir t. t. Tokiu būdu dabar tokių parokių centrų pasaulyje yra iš viso 320,880. Pastovių tikinčiųjų skaičius nuo 1,993 padidėjo iki 2,680.

Naujasis Statistikos Metraštis rodo vis didėjančius novicijų—kandidatų į vienuolių gyvenimą—skaičius. 1973 buvo 7,670 novicijų, 1974—7,700, o 1975 pabaigoj novicijų skaičius pasiekė 7,900.

Katalikų bendruomenių išlaikomoje vidurinėse mokylose 1974 buvo 9,270,000 moksleivių. Metais vėliau jų skaičius pasiekė devynis ir pusę milijono. Aukštesniuose katalikų institutuose, studentų skaičius 1975 padidėjo aštuonesdešimčia tūkstančių, pasiekdamas aštuonis šimtus tūkstančių.

Katalikų universitetuose 1974 46,000 studentų studijavo bažnytinis mokslus ir apie 710,000 studentų buvo pasaulinių mokslų fakultetuose. Per 12 mėnesių bažnytinis mokslus studijuojančių asmenų skaičius padidėjo dviem tūkstančiais, ir pasauliečiai studentai katalikų universitetuose padaugėjo devyniasdešimčia tūkstančių."

IR ARGENTINOJE JUDEJIMAS UŽ RYŠIUS SU LIETUVA

Ne tik čia, Jungtinėse Valstijose, tarp pokarinės imigracijos lietuvių ("dipukų) smarkiai vystosi judėjimas už ryšius ir kultūrinį bendradarbiavimą su Tarybų Lietuva. Panaši istorija ir su Argentinose lietuvių. Ten irgi, matyt, "vaduotojų" ir "veiksnių" raketo vadai yra desperacijoj. Antai Chicago's "Naujie-nose" (rūg. 29 d.) koks ten "J. N. B." gvoltu šaukia: "Okupanto pataikūnai griau-na patriotines organizacijas."

"Okupantu" jis vadina Tarybų Lietuvą, o "pataikūnais" — Lietuvos okupantui, ardo patriotines ir religines organizacijas Argentinos lietuvių kolonijoje.

Daugeliui iš spaudos yra žinoma, kad okupanto pataikūnas Ožinskis yra sugrupavęs sąjungą, pritarant PLB pirm-kui B. Nainiui ir R. Kasparui. Vyksa Argentinos lietuvių Organizacijų Spaudos Tarybos (ALOST) ardy-mas; dedamos visos pastangos ALOS Tarybą sunaikinti. Toje okupanto sudarytoje sąjungoje yra lietuvių Centro valdyba su jos pirmininku Juliu Mičiudu.

1975 m. balandžio mėn. įvyko visuotinis narių susirinkimas ir susidarė savanoriškai pasisiūliusiu būti L. Centro pirm. J. C. valdybą, J. Mičiudas daugeliui savo šalininkų sakė: ALOS Taryba turi būti sunaikinta!

Vazinėdamas į S. A., jis kelis kartus turėjo pasitarimus su PLB pir-kui Nainiui. Nepajėgęs įvykdyti okupanto

duotų planų, atitraukė Liet. Centrą iš ALOS Tarybos. Tą jo įvykdytą atitraukimą per III PLJK Nainys su Kasparu užgryrė ir turėjo pasitarimus su Ožinsku ir kitais taip vadinamais L. Centro kūrėjais (tai yra okupanto pataikūnais). Kasparas net su savo žmona įstojo nariais į L. Centrą.

Liet. Senelių Židinys pateko į jų rankas: tapo sudaryta L. Senelių Židinio valdyba sulig paruoštu J. Mičiudo, Ryselio, Grigačio ir kitų sąjungos narių planu."

JUK PANASU Į STEBŪKLĄ

Mūsų skaitytojams jau žinoma, kad Jungtinėse Valstijose lankosi žymusis Tarybų Lietuvos dailininkas Vladas Vilčiūnas ir kad Tower galerijoje, Southampton, L. I., buvo suruošta jo darbų paroda. Ir štai apie ją Chicago's kunigų "Drauge" (rūg. 20 d.) gana plačiai išsireiškia Romas Viesulas. Tikėsite ar ne, bet visame gana ilgame straipsnyje ne žodelio pra-keiksmo skulptoriaus adresu, netgi nevadinamas jis "Maskvos agentu." Ponas Viesulas taipgi neplūsta nei Tarybų Lietuvos vadovybės. Juk šiais laikais tai panašu į stebuklą, ar ne?

Autorius savo korespondenciją užbaigia:

"Paroda praėjo dideliu pasisekimu. Lankymas buvo labai gausus, sutraukęs didelę dalį amerikiečių meno entuziastų ir žinovų. Atidarymo dieną ir eksponatai ir pats dailininkas buvo lankytojų stačiai apgulti. Southampton, L. I. seniai pasižymi kaip svarbi pirmaujančių Amerikos menininkų kolonija. Tai buvo matyti ir parodoje, kur tarp žinovų buvo ir garsenybų, kaip Larry Rivers ir kiti. Po atidarymo galerijoje, buvo atskiras, ištaigingas priėmimas svečiams pas žinomą spaudos agentūros savininką Mr. Downe—jo Southampton'o rezidencijoje.

Paroda ne tik patraukė daugelio dėmesį, bet ir laimėjo respektuotųjų finansinių rezultatų tarp amerikiečių meno kolektorių. Cionykštės jauniosios kartos grupės solidarumas padėti viešinti Lietuvos dailininkui buvo iš-

pūdingas jų sumanymas, ir pastangos buvo labai taiklios."

SU PASIDIDŽIAVIMU APIE KULTŪRINĮ GYVENIMĄ LIETUVOJE

Vilniaus dienraščio "Tiesa" rugpjūčio 14 d. vedamajame "Kovinga menininko pozicija" sakoma:

"Turtingas įvykiais mūsų respublikos kultūrinis gyvenimas. Plačiai nuaidėjo Respublikinė moksleivių dainų šventė. Neseniai Tarybų Lietuvos sostinė svetingai sutiko geriausius visos šalies dainų ir šokių ansamblius. Vilniuje įvykusi jų šventė, skirta Didžiojo Spalio 60-mečiui, buvo skambus Pirmojo sąjunginio darbo žmonių meno saviveiklos festivalio akordas. Lietuvos TSR dienų TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodoje Maskvoje sudėtinė dalis buvo plati kultūrinė programa. Į spektaklius kviečia gastrolių atvykę teatrų kolektyvai. Geriausieji artistai, ansambliai ir orkestrai vis dažniau pasirodo ne tik didžiųjų miestų, rajonų centrų, bet ir kolūkinio kaimo scenoje.

Socialistinė santvarka sudaro kuo palankiausias sąlygas liaudies kultūrai vystyti, kūrybinėms galioms pritaikyti, plačiai atveria kelius talentams pasireikšti. Meninė kūryba gyvai domisi darbo žmonių masės, ir tai atspindi bendrą kultūros lygio kėlimą.

Nepaprastai išaugo grožinės literatūros tiražai. Pernai mūsų respublikoje išleistas 265 originalios ir vertinės grožinės literatūros knygos. Jų tiražas viršijo 7 milijonus egzempliorių, tačiau ir tai jau nepatenkina paklausos. Džiugina vis didėjantis susidomėjimas scenos menu. Tarybų Lietuvoje dabar yra 11 profesionalių teatrų. Jų spektakliuose per metus apsilanko vidutiniškai kas antras respublikos gyventojas. Auga susidomėjimas ir daile, muzika, kino menu.

Liaudies kultūros lygio kilimas mūsų gyvenimo sąlygomis yra dėsningas reiškinys. Tarybų šalyje siekiama visapusiškai ugdyti asmenybę. TSRS naujos Konstitucijos projekte pažymima, jog valstybė laiko savo tikslu plėsti realias galimybes, kad piliečiai galėtų pritaikyti savo kūrybinės jėgas, gabumus ir talentą."

Maskva ruošiasi olimpijadai

Nors sporto olimpiada įvyks tik 1980 m., bet jau dabar galima gauti turistinės krautuvės plakatus, įvairių sagučių ar suvenyrų, skelbiančių šį nepaprastą įvykį.

Prieš didžiulį Lenino sporto stadioną, talpinantį 103,000 žiūrovų, kabo plakatas "Maskva 1980," o žurnalas "Tarybinis Sportas" rašo apie pasiruošimus tai olimpiadai.

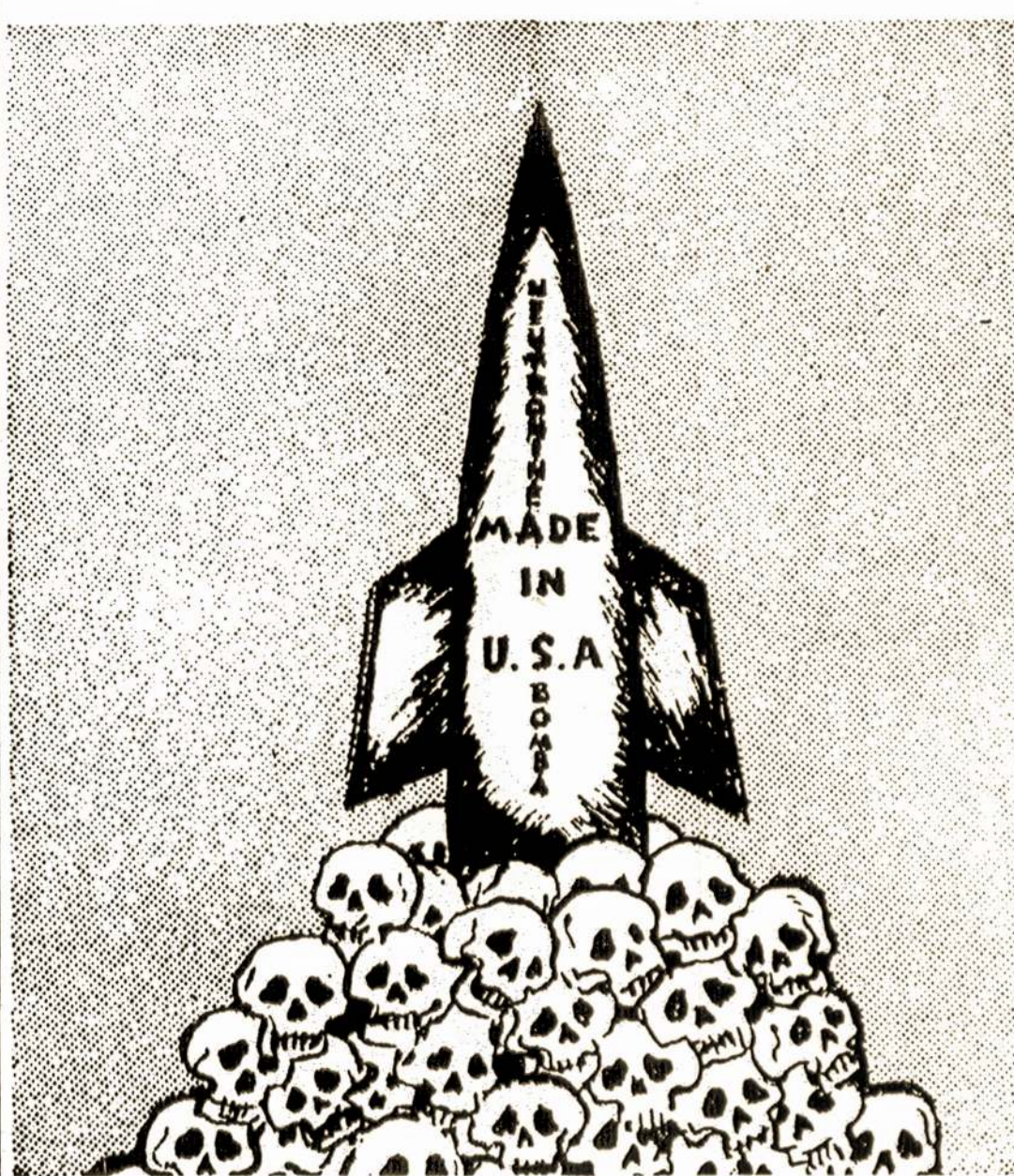
Maskvoje statomas specialus olimpinis miestas, kuriame bus apgyvendinta 12,000 sportininkų. Vėliau tos patalpos bus perduotos Maskvos universiteto žinion.

Olimpiniai žaidimai vyks ne tik Lenino vardo stadione, bet ir kitose sportui tinkamose vietose. Tam tinkami stadionai: Dynamo su 56,000 sėdimų vietų, Lokomotyvo—su 43,000 vietų ir Centrinių Armijos Klūbo sporto kompleksas.

Irkavimas bus Maskvos priemiestyje—Krilatskoje. Ten yra specialiai 1973 m. pastatytas kanalas, kuris laikomas geriausiu pasaulyje šio sporto šakai.

Jojimas vyks viename Maskvos parkų, taip vadinamam Znamenskio vardo manieže.

Olimpiada užtruks dvi savaites. VZV

"Humanishų" bombų riteriai.

L. Kazarinskio pieš.

Pirkkliai maldos namuose

Vienas ketvirtadalis Romos, pasak italų žurnalo "Europeo," priklauso taria-moms Lichtenšteino, Liuksemburgo ir kitų liliputinių valstybių kompanijoms, an-trą ketvirtadalį valdo valsty-bė ir jos kompanijos, trečią—atskiri daugiau ar mažiau turtingi asmenys, o ketvirtoji dalis, pati geriausia, yra Vatikano nuosavybė. Katalikų bažnyčios nekilnojamas turtas Romoje—labai įvai-rus. Tai—vilos ir rūmai, bažnyčios ir vienuolynai, žemės sklypai ir įvairios moky-mo įstaigos. Tik moterų vienuo-lių ordino, kurie turi nekilno-jamo turto, Romoje yra 325, vyrų—87.

Katalikų bažnyčios nekilno-jamas turtas Italijos sosti-nėje kadaise neperdaugiau-siai atnešdavo pajamų. Rei-kalai visiškai pasikeitė, kai pastaraisiais metais šventa-sis sostas pavertė didžiausius pasaulio maldos namus—Va-tikaną—tikra prekyvieta. Dievo vietininko laiminami, pirkkliai aktyviai pardavinėja tikinčiųjų paukautos namus, labdarybės ir kulto reikalams naudotas patalpas, žemės sklypus, sodus, šventorius, netgi bažnyčias. Antai už 1.5 milijardo lirų Vatikanas par-davė Italijos bankui rūmus, kuriuos testamentu jam pali-ko grafienė Antoneli. Įvairių rūmų iš šventojo sosto išgijo ir kiti bankai: Nacionalinis darbo bankas—už 355 milio-nus lirų, Romos bankas—už 550 milijonų, "Kredito arti-džano di Milano"—už 500 milijonų lirų ir t. t. Žurnalas "Europeo" pateikia ilgą Vati-kano turtų pardavinėjimo sa-rašą, iš kurio matyti, kad panašius prekybinius sandėrius klerikalai sudaro anaip-tol ne tik su tokiomis solidžio-mis pasaulietiškomis įstaigo-mis, kaip didžiausieji Italijos sostinės bankai.

Vatikanas, žinoma, viešai nereklamuoja šių savo speku-liacijų. Joms pridengti įstei-giamos netgi fiktyvios kom-panijos. Mato, tarkime, žino-mos kompanijos "Italkase" vertėivos, kad patogioje miesto vietoje, kur nuo seno stūkso pustušti buvusio Tarptautinio kapucinų kole-džo rūmai bei San Lorencio da Brindizi bažnyčia, galėtų ge-rai tarpti komercinės ir kito-kios pajamų gėmės.

"Italkase" kreipiasi į taria-mą "Sokodženo" kompaniją, ku-riai vadovauja šv. Ritos prie-glaudos prezidentas A. Alek-sandris. Ši nuperka iš kapuci-no ordino minėtus pastatus už 5.7 milijardo lirų, o vėliau parduoda juos "Italkasei" už 24 milijardus. Vietoj kole-džio kyla nauji pastatai, o iš bažnyčios tik karkasas liko.

Be "Sokodženo," nekilnoja-muoju Vatikano turtu Romo-

je spekuliuoja ir kitos fikty-vios kompanijos: "Imobilja-re," "Erificio Italija," SAF, "Pro juventute," "Pro infan-cija," "Pro orfanis" ir kt. Kai kurios jų gyvuoja tik vienam ar keliems pirkimo-pardavi-mo aktams.

Nė vienos liros negauna Italijos valstybinis biudžetas iš šių Vatikano spekuliacijų. Ir apskritai už visą savo milžinišką nekilnojamą turtą Romoje, kaip ir visoje Italijoje, katalikų bažnyčia nemoka valstybei mokesčių. Tokių rojų šioje ašarų pakalnėje jai užti-krino 1929 metų konkorda-tas, kurį pasirašė amžina atilsį Italijos dučė, skambiais sidabriniais norėjęs užsitik-rinti, kad dievo vietininkas aktyviai remtų fašistus, pa-vergusius italų žemę. Italijos patriotai seniai pakorė kruvi-nąjį dučę, bet jo su katalikių bažnyčia pasirašytasis kon-kordatas tebegalioja.

Kiek bebūtų gaila Vatika-nui to konkordato, jis negali amžinai likti. Todėl šventasis sostas pats kalba apie naują valstybės ir bažnyčios santy-kių aktą. Ta proga plačiai reklamuojamos bažnytinės santuokos, religinio vaikų auklėjimo mokyklose "teigia-mybės," bet rūpestingai nu-davę Italijos bankui rūmus, kuriuos testamentu jam pali-ko grafienė Antoneli. Įvairių rūmų iš šventojo sosto išgijo ir kiti bankai: Nacionalinis darbo bankas—už 355 milio-nus lirų, Romos bankas—už 550 milijonų, "Kredito arti-džano di Milano"—už 500 milijonų lirų ir t. t. Žurnalas "Europeo" pateikia ilgą Vati-kano turtų pardavinėjimo sa-rašą, iš kurio matyti, kad panašius prekybinius sandėrius klerikalai sudaro anaip-tol ne tik su tokiomis solidžio-mis pasaulietiškomis įstaigo-mis, kaip didžiausieji Italijos sostinės bankai.

A. Petkus

Veteranai priešingi

Minneapolis, Minn. — Cia prieš kelias dienas buvo atlai-kyta Užsieninių Karų Vetera-nų 78-tas suvažiavimas. Apart kitų, buvo svarstomas ir Panamos Kanalo klasi-mas. Suvažiavimas, kontro-liuojamas reakcinių elemen-tų, beveik vienbalsiai pasisakė prieš sutartį su Panama, prieš Kanalo ir jo zonos sugražinimą panamiečiams.

Baisi tragedija

Hackettstown, N. J. — Vietinis gyventojas, 20 metų Emil Benoist pasiėmė šautu-vą ir gatve eidamas šaudė į žmones. Kai jis jau nudėjo 6 žmones ir buvo policijos puo-lamas, pats sau kulka paleido į galvą ir krito negyvas.

Salisbury.

— Rodezijos diktatorius premjeras Ian B. Smith atmeta Anglijos ir Jungtinių valstijų planą dėl pakeitimo politinės santvar-kos, tai yra pervedimą val-džios į vietinių gyventojų daugumos rankas.

Socialistinės Lenkijos šokėjai Vilniaus Kalnų parko estradoje. M. Baranausko nuotr.

SPALIO REVOLIUCIJOS 60-TĮ PASITINKANT

Juozas Pukas iš Radžiūnų

Prie Taujėnų, šalia aukštų svyruojančių tuopų dunkso kadaise garsaus kunigaikščio Radvilos rūmai. Šio kunigaikščio proseneliai dar XVII amžiuje pastatė šiuos rūmus, pasodino parką. Rūmai garsėjo savo puošnumu, o parkas retais medžiais. Didžiai turtingi Radvilos garsėjo savo žiaurumu.

Caro laikais sename ir nedideliame Radžiūnų kaime pas tėvus gyveno žingeidus berniukas Juozelis. Radvilo laukais eidavo į Taujėnų pradžios mokyklą, o tėvai sakydavo, kad iki pačios Ukmergės driekiasi kunigaikščio žemės. Taujėnų mokytojas kasdien vertė melstis už caro ir kunigaikščio Radvilos sveikatą.

— Aš nesimelsiu nei už carą, nei už Radvilą, — kartą pasakė Puką Juozukas. — Juk Radvila mano senelį negyvai nuplakė...

Svetimtautis mokytojas Juozą išvijo iš mokyklos. Tuo ir pasibaigė Juozelio mokslai. Motina pamokė lietuviškai skaityti, rašyti.

Kartą rudens vakare kažkas trankiai pabeldė į duris. Motina buvo pas kaimynus, o Juozas prie spinksulės vartė knygetes.

— Kas ten?

— Įleisk, vaikel, — paprasė uždusęs nepažįstamas balsas, ir į priemenę įvрто pagyvenęs vyriškis su maišu ant pečių.

— Duok vandens, tik greičiau, — prašė nepažįstamas. — Mane gauda Radvilos užsiundyti žandarai. — Vyriškis godžiai atsigėrė. — Kur kelias prie Šventosios? Ten aš žmonėms atoduosiu savo teisybę.

Juozelis apsiavė klumpes, išvedė žmogų už kaimo ir parodė tolumoje dingstantį taką. O vyriškis išsitraukė iš užančio keletą lapelių ir padavė.

— Skaityk, tik saugokis judošių. Už juos Sibiras, — ir dingo nakties tamsumoje.

Juozas klojime paslėpė lapelius. Greit atbildėjo žandarai.

— Ar nematei čia nepažįstamo žmogaus su maišu?

— Toksai buvo, — ramiai atsakė Juozas.

— Iš kur atėjo?

— Nuo dvaro pusės.

— Sakyk greičiau, kur nuėjo?

— Ten, — Juozas mostelėjo Panevėžio link. Cariniai žandarai paspaudė arklius ir nušuoliavo. Nepažįstamas buvo išgelbėtas. Atbėgo nusigandusi motina. Sūnus jai viską papasakojo. Ji apsiaverkė, sūnų išbučiavo ir pasakė:

— Gerai padarei. Niekas mūsų reikalų neapgins. Mes patys turime juos ginti ir ieškoti teisybės...

Juozas atsinešė lapelius, kurių viršuje buvo parašyta "Rusijos socialdemokratų partija."

Ir nuo to laiko Juozas Pukas pradėjo ieškoti teisybės. Iš tolimo Užpaliaus valsčiaus pas jį atkeliavdavo atsišaukimai, knygutės. Tėvų sodyba tapo nelegalios literatūros sandėliu. Iš čia ją nešdavo į Ukmergę, Želvą, Žemaitkiemį.

Atėjo audringųjų 1905 metų dienos. Dabar Puko sodyboje šalia atsišaukimų gulėjo raudonos vėliavos ir ginklai. Juozas Pukas jau buvo radęs teisybę ir žinojo kaip už ją reikia kovoti.

Radvila su žandais iš Taujėnų dingo. Pukas turgaus aikštėje iškėlė raudoną vėliavą, nuplėšė caro portretus ir pasakė gerą kalbą. Vaziavo į Rubikių ežero salą, kur vyko apylinkės revoliucionierių pasitarimas, į Andrioniškį, pas Didžiulius. Jau planavo su apylinkės ginkluotais būriais užimti apskrities širdį — Ukmergę.

Tačiau caro jėgos buvo stipresnės. Atvyko baudžiamejie būriai su patrankomis ir kazokais. Sumušta, surišta Juozą Puką ir jo draugus atvarė į Ukmergės kalėjimą. Kelis mėnesius tyčiojosi. Į nuniokotus Radžiūnus Pukasėjo dvi dienas. O anksčiau tą patį kelią nukakdavo per keletą valandų.

Tuo metu Pukas sužinojo naują vardą — Leninas. Iš tolimų užsienių su lapeliais ir knygomis į Radžiūnus atėjo šis vardas, kuris lyg varpas šaukė nenusiminti ir ruošti naujiems mūšiams.

Juozas nenuleido rankų, nenulenkt galvos. Persikėlė į kitą apskrities pusę — Žemaitkiemį. Pradėjo platinti literatūrą, kurią jam pristatydavo Petras Meilus.

Ir štai per karo nusiaubtus laukus, spygliuotų vielų užtvargas, į kaizerio pavergtą Lietuvą atėjo žinia apie darbo žmonių pergalę Petrograde. O Lietuvoje ponai liaudžiai kalė naujus pančius.

Mes nepriklausomi, valio ponai! Nuo šiol mes patys sau šeiminkai, — 1918 metų kovo mėnesį Taujėnų aikštėje šaukė kažkoks vilnietis ponelis, kurį į mingą savo fajetonu atvežė kunigaikštis Radvila. Vieni plojo, kiti tylėjo. Ponelis nulipo ir staidė ant statinės užsoko Pukas.

— Kaimynai, neklausykite šito išverstakelnio plepalų, — nuaidėjo per aikštę skardus balsas. — Kalbėjęs čia ponas pliuropė apie nepriklausomybę. Mums ar jo šviesybei kunigaikščiui Radvilai? Tie ponai mus nori vokiečiams parduoti — jau vokiečių kunigaikštį Urachą maldauja Mindaugu antruoju krikštytis:...

Ponelis su Radvila išsigan-dę kuždėjosi ir ranka mojo netoli vaikščiojančiam ūsotam kaizerio žandarui, o Pukas kalbėjo toliau.

— Vykim lauk visus apgavikus. Gana jie mus prikan-kino. Eikim tuo keliu, kuriuo nuėjo Rusijos darbininkai ir valstiečiai.

— Bolševikų agentas, — nesavo balsu sucypė atvykęs ponaitis ir žandaras pradėjo vaikyti žmones.

Juozą Puką vėl atvarė į Ukmergės kalėjimą. Vokiečių karininkas keletą kartų tardė, kamantinėjo, bet greit paleido.

1918 metų pabaigoje prie Ukmergės artėjo Raudonoji Armija. Taujėnuose susikūrė revoliucinis komitetas. Valstiečiai Juozą Puką išrinko jo pirmininku.

1919 m. sausio pradžioje Ukmergėje suplevėso raudonos vėliavos. Darbo žmonės kilo tvirti naują tvarką. Iš valstiečių suvažiavo atstovai. Ir tuomet Juozas Pukas buvo išrinktas apskrities revoliucinio komiteto pirmininku. Revkomas įsikūrė pačiame miesto centre, dviejų aukštų namuose. Čia dirbo revoliucinio komiteto komisari, kurie tvarkė įvairias sritis. O darbo darbelio — nepajudintos jūros. Viskas sugriauta, sunaikinta, o čia pat, už kelių dešimčių kilometrų, Kauno ponai su vokiečiais peilius galanda. Komisarai kaip ir pirmininkas, paprasti vietiniai žmonės, valdžiose nebuvę. Reikia tik pagalvoti, tokia didžiulė apskritis. Įpareigota sutvarkyti gyventojų ir kariuomenės maitinimą, atidaryti mokyklas. Reikia rinkti vyrus, juos ginkluoti, ruošti kovai.

— O manote Rusijoje visą tvarką įvesti pradėjo profesoriai, — revkomo pasitarime kalbėjo apskrities komiteto pirmininkas Viktoras Brigmanas. — Tokie pat žmonės, kaip Juozas Pukas, sekretorius Benderis, Vaclovas Kli-maševskis, Kazys Sičkus, Kazys Slaitas, Petras Meilus. Čia mūsų tėviškė, ir dirbkim taip, kad nebūtų gėda žmonėms į akis pažiūrėti. O žmonės mums patars...

Pirmieji Ukmergės komisarai stvėrėsi darbo. Svetimio komisaras mokytojas Kazys Sičkus sukvietė mokytojus, paskui mokinių tėvus. Surado popieriaus, rašalo. Ir pradėjo veikti mokyklos. Žmonės buvo pasiūlgę tiek metų slopinto lietuviško žodžio, meno. Viktoras Bergmanas, kuris kartu ir buvo Puko pavaduotojas, gimnazijoje suorganizavo dramos mėgėjų ratelį. Pirmieji artistai pastatė Konstantino Jasiu-kaičio pjesę "Alkani žmonės." Į gimnazijos salę prigužėjo ukmergičių, kurie po kiekvieno veiksmo šaukė valio.

O valsčiuose taip pat susikūrė revkomai. Senas Puko pažįstamas Jurgis Krivickas Kurklių dvarų žemes išdavė bežemiams.

Kovo mėnesio pradžioje Ukmergės revoliucinis komitetas gavo telegramą: Lietuvos revoliucinės valdžios galva — Vincas Mickevičius — Kapsukas Puką kvietė atvykti į Vilnių.

Kapsukas Ukmergės pirmininką sutiko labai svetingai. Visų pirma paklausė, ar jis sotus, o paskui kartu su Zigmū Angariečiu paprašė smulkiai papasakoti apie darbą ir žmonių nuotaikas. Pukas papasakojo taip kaip yra. Jį pagyrė, kad rūpinasi kariniais reikalais, švietimu, susidomėję išklaušė apie dramos ratelį, atsakė į visus klausimus. Pukas paprašė pinigų. Kapsukas įsakė Ukmergės revkomui išduoti vieną milijoną rublių.

Dar du kartus Juozas Pukas buvo Vilniuje, kalbėjosi su Kapsuku ir Angariečiu.

Jauną Tarybų valdžią Lietuvoje puolė vietos ir užsienio grobikai. Krito Vilnius. Į Ukmergę atvyko Kapsukas. Miesto centre įvyko mingas. Pukas su ukmergičiais klausėsi jo žodžių, o tuo metu Kauno pusėje dundėjo patrankos.

Su paskutiniaisiais daliniais Pukas paliko Ukmergę. Kartu traukėsi ištikimi draugai Brigmanas, Benderis, Klimaševskis, Meilus.

Pukas laikinai apsisistėjo Kurkliuose, pas revkomo pirmininką Jurgį Krivicką. Po kiek laiko baltieji su vokiečiais netikėtai puolė ir atkirto visus kelius. Nakties metu Krivickas jį pervežė laiveliu per Šventąją. Atsisveikinęs Pukas pasuko gimtojo kaimo link. Baltieji jį ieškodami Radžiūnuose buvo apvertę viską aukštyn kojom. Ką daryti? Naktį atėjo į namus, atsisveikino su šeima ir vėl išėjo nakties takais.

Buržuazija džiugavo. Ji žvėriškai nukankino Puko draugus: Benderį, Klimaševskį, Meilų, daug žmonių pūdė kalėjimuose. Daug kar-tų "Ukmergės" žvalgybės "snipai" sergėjo Puko namus. O jis dingo lyg vandeninyje. Pukas išstisus penkerius metus slapstėsi Kaune, o paskui Kupiškėje, Užpaliauose.

Po kiek laiko Pukas grįžo į Radžiūnus. Buržuazinė Lietuvos valdžia skelbėsi esanti amžina, o jina bijojo Puko. Išstisus 3 metus kasdien vaikščiojo į Taujėnus registruotis pas policijos viršininką. Jį dažnai areštuodavo, buvo ištėrė į Kretingos apskritį.

Pukas viską iškentėjo, visus ponus pergyveno ir senatvėje sulaukė tikrai šviesių laikų.

Tarybinė vyriausybė Juozą Puką už aktyvų dalyvavimą 1905-1907 metų revoliucijoje apdovanojo Darbo Raudonosios vėliavos ordinu. Jo darbas revoliucinėje 1919 metų Ukmergėje buvo atžymėtas Garbės ženklų ordinu. O gimtosios apylinkės gyventojai gerbė ir mylėjo žmogų, kuris visą gyvenimą kovoją už jų laimę ir gerovę.

Henrikas Vencevičius

MARTAS RAUDAS

(Estija)

Šaltinis

To neatstos mums jokios brangenybės, — Tai amžiams įrašyta mūsų širdy: Šaltinį gyvą nuostabios brolybės Atvėrė mums tautų šeima didi.

Jis neužšals ir šaltyje didžiausiam, Jis neišdžiūs ugninėj kaitroje. Jame jėgų ir įkvėpimo gausi, Jisai gaivins darbą ir kovoję.

Ir jo gaivi srovė skambės ir liesis, Ji taps daina, sparnuota ir lakia, Ir skelbs visiems jos žodžiai drąsūs, šviesūs, Kokia brangi brolybė ir taika!

Išvertė Eug. Matuzevičius

Tarybų Lietuvos dienos Maskvoje

Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Pirmininko pirmasis pavaduotojas K. Kairys (iš kairės) ir Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto sekretorius A. Brazauskas neša vainiką prie V. Lenino Mauzoliejaus.

Rugpjūčio pirmosios deka-dos pabaigoje Maskvoje įvyko Lietuvos TSR dienos. Jos buvo surengtos TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodoje ir skirtos Tarybų šalies 60 metų jubiliejui. Pagal specialų vyriausybės nutarimą galimybė parodyti liaudies ūkio, kultūros laimėjimus suteikta kiekvienai tarybinei respublikai. Prieš tai Maskvoje jau svečiavosi Estija, Turkmenija, Tadžikija, Kirgizija, Latvija, Moldavija.

Į šalies sostinę buvo išvykę apie 300 Tarybų Lietuvos pasiuntinių. Oficialią delegaciją, kuriai vadovavo Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Pirmininko pirmasis pavaduotojas K. Kairys, sudarė partiniai darbuotojai, mokslininkai, kultūros ir švietimo darbuotojai, pramonės ir žemės ūkio pirmūnai. Maskvoje tomis dienomis koncertavo "Lietuvos" ansamblis, Valstybinės orkestrinės kamerinės orkestras, vadovaujamas Lietuvos TSR Liaudies

artisto S. Sondeckio, "Estradinio melodijų" ansamblis, žinomi atlikėjai: TSRS liaudies artistė N. Ambrazaitė, respublikos liaudies artistė V. Daunoras, E. Kaniava, Filharmonijos solistė R. Maciūtė, Plungės rajono kultūros namų šokių kolektyvas "Suvartukas" ir kt.

Maskva labai nuosirdžiai priėmė svečius iš Tarybų Lietuvos. Liaudies ūkio pasiekimų parodoje — savo dydžiu ji gerokai pralenkia bet kurias pasaulines parodas, tokias, kaip Osakos, Monrealio ir t. t. — veikė Lietuvos jubiliejinė ekspozicija. Didžiuliame paviljone maskviečiai ir sostinės svečiai galėjo pamatyti praktiškai viską, ką išleidžia Lietuvos pramonė — okeaninių žvejybos laivų maketus ir elektronines skaičiavimo mašinas, sudėtingą radioelektroninę aparatūrą ir įvairius maisto produktus, drabužius ir statybines medžiagas. Turtingai atrodė Lietuvos paroda. Neatsitiktinai ji apdovanota didžiųjų parodos aukso medaliu.

Parodoje paskaitas skaitė Tarybų Lietuvos mokslininkai ir liaudies ūkio specialistai. Jų pasiklausyti susirink-

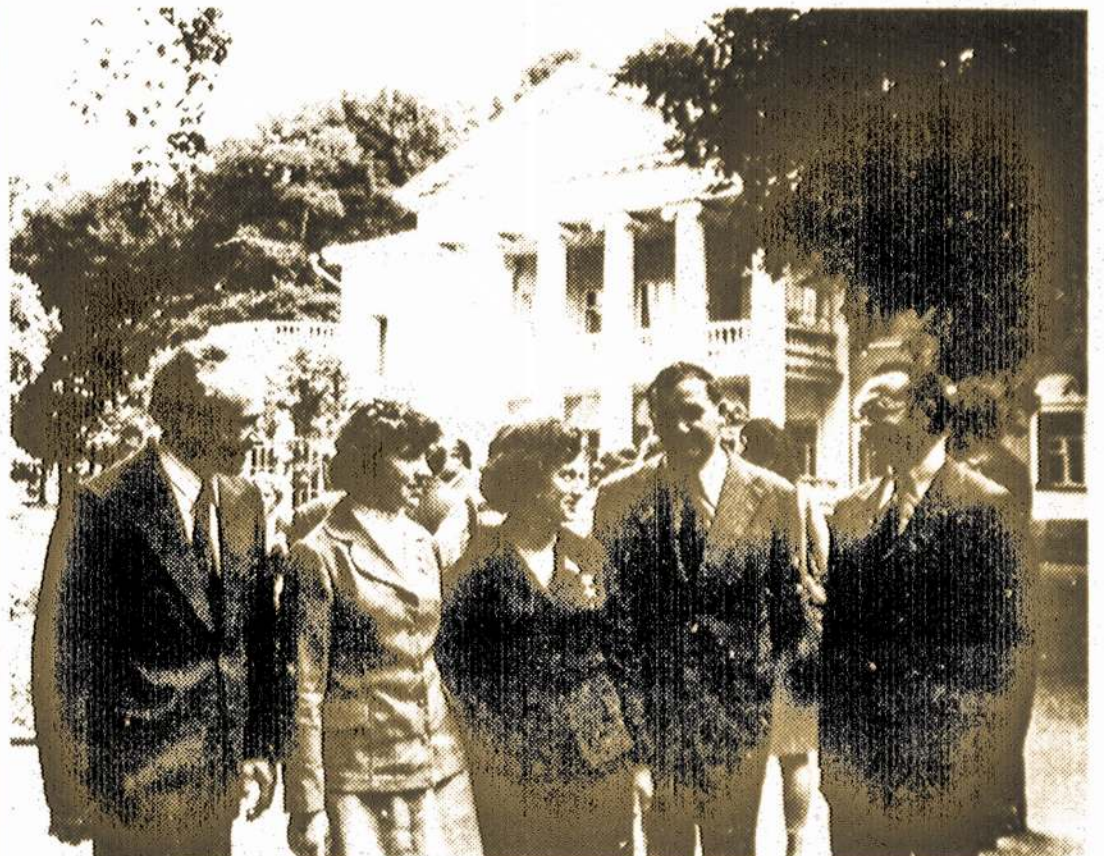
Musiškiai taip pat lankėsi Revoliucijos muziejuje, kur surinktos visos relikvijos,

susijusios su Didžiąja Spalio socialistine revoliucija, pabuvojo Maskvos priemietyje Gorkuose, kur daugelį metų dirbo, išsėjosi Leninas, ir kur, deja, nustojo plakusi jo širdis.

Respublikos delegacija, mokslininkai, kultūros darbuotojai, liaudies ūkio specialistai viešėjo TSRS Mokslų akademijos institutuose, didžiausiose Maskvos gamyklose, mokslo ir mokymo įstaigose. Visur juos sutiko kaip tikrus brolius. Iškilmingame vakare, kuris buvo surengtas Lietuvos TSR dienų proga, dalyvavo atsakingi TSKP CK darbuotojai, žinomi Maskvos visuomenės atstovai, darbininkai, tarnautojai.

Respublikos šventės, trukusios šalies sostinėje keturias dienas, dar kartą parodė neišardomą tarybinių tautų draugystę ir brolybę.

B. Bučelis

Tarybų Lietuvos delegacijos nariai turėjo nemažą susitikimų su Maskvos vadovaujantaisiais partiniais, tarybiniais, liaudies ūkio darbuotojais, žinomais mokslininkais, visuomenės ir kultūros veikėjais.

Nuotraukoj: (iš kairės į dešinę): TSKP Maskvos miesto Spalio rajono komiteto sekretorius B. Selivanovas, Socialistinio darbo didvyris — Panevėžio rajono Staniūnų eksperimentinio ūkio melžėja A. Pušienė ir "Kauno audinių" audėja E. Markevičienė, Lenino premijos laureatas architektas B. Čekanauskas ir Maskvos Spalio rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas I. Tarasanka prie Tarybos rūmų.

"Lietuvos" ansamblio merginos Maskvos Raudonojoje aikštėje.

V. Gulevičiaus ir T. Žebrausko nuotraukos

Limoje atidaryta Peru medicinos istorijos paroda. Ekspozicija apima kelis tūkstantmečius iki pat Amerikos atradimo. Ekspozitai — inkų naudoti vaistiniai augalai, medicinos instrumentų pavyzdžiai ir kiti archeologiniai radiniai — liudija medicinos techniką buvusį pakankamai aukštą tiems laikams.

Oslo priemiestyje įkurtas fotomuziejus. Čia surinktos XIX—XX a. fotokameros, kurių tarpe yra viena didelė renybė. Tai automatinis miniatūrinis aparatas, pagamintas Anglijoje prieš 100 metų. Jį pririsdavo prie balandžio kojos, norėdami nufotografuoti žemę iš paukščio skrydžio.

Respublikinė klinikinė ligoninė Kaune

VYT. ALSEIKA—MŪSŲ BENDRADARBIS VILNIUJE

Sių dienų Kaunas—svarbus mokslo ir pramonės miestas. Pokario metais ypatingai išsilo Kauno, kaip medicinos tyrimų miesto reikšmė. Vietoje buvusio Kauno universiteto medicinos fakulteto nuo 1951 m. ten veikia medicinos institutas. Tai pagrindinė gydytojų ruošimo įstaiga Lietuvoje. Per 20 savo gyvavimo metų (1951 m.—1970 m.) šis institutas paruošė 3,471 medicinos gydytoją, 861 gydytoją-stomatologą, 956 farmacininkus, 31 biofiziką.

Kaunas turi ir visą eilę ligoninių, klinikų, mokslinio tyrimo institutų. Neįmanoma lyginti prieškarinės padėties su dabartine. Skirtumas labai didelis. Antai Kauno medicinos fakultetas prieš karą per 18 metų paruošė 680 gydytojų, 380 stomatologų ir vos 15 farmacininkų. Tuo tarpu 1975 m. respublikos sveikatos apsaugos sistemos gydymo įstaigose iš viso buvo (visų specialybių) gydytojų—11,000. Tai reiškia, kad 10000 gyventojų tenka 32,9 gydytojų. Kaip išaugo gydytojų skaičius gali liudyti ir 1950 m. padėtis: anuomet visų specialybių gydytojų tebuvo 2750. Labai padidėjo skaičius vidurinio medicinos personalo. Antai 1950 m. to personalo skaičius siekė 5,787, o 1974 m.—jau 25073.

Kaune ir prieš karą veikė nemaža ligoninė. Tačiau pokario metais atsirado naujų, o seniau veikusių žymiai praplėstos.

Kaip išaugo Kauno "klinikos" žaliakalnyje

Viena svarbiausių respublikos ligoninių, tai buvusios Kauno klinikos, kurių dabartinis vardas—Respublikinė Kauno klinikinė ligoninė. Tai—Lietuvos klinikų pažibai! Jos pagrindas—tai buvę šeši pastatai. Klinikos buvo pradėtos statyti pagal prancūzo Kasano projektą, 1937 m., o statyba galutinai buvo užbaigta 1940 m. vasarą. Valdžia už statybą ir įrengimus buvo sumokėjusi 13 milijonų litų, anais laikais nemaža suma. Tai didelis, aišku, objektas ir anuomet jis talpino 518 lovų.

Bet... laikas slinko ir Kauno klinikos dabar jau atrodo plačiau, išspindingiau. Būdamas Kaune, būtinai pasiryžau pažinti dabartinę kliniką ir susipažinti su jos energingais vadovais. Kauno autobusai per dešimt minučių pasiekia Eivenių gatvę Žaliakalnyje—ten jau iš tolo matyti didžiuliai pastatai, taip reikalingi žmonių sveikatinimui.

Buvusioji klinikų statyba nebuvo maža—ji užėmė 12 hektarų plotą, o jos talpa siekė daugiau 160,000 kubinių metrų.

Bet juk žinoma, kad pokario metais nepaprastai išaugo gyventojų skaičius (maždaug nuo 150,000 iki 350,000). Buvo aišku, kad kliniką teks žymiai praplėsti, kurti naujus

korpusus, didinti lovų skaičių, pastatyti daug naujų, modernių medicinos įrengimų. Galima sakyti, kad kas penkeri metai tos senosios Kauno "klinikos" susilaukdavo naujų statinių, korpusų, rūmų su trim keturiais aukštais. Taigi 1965 metais buvo pastatytas turintis 150 lovų neurochirurgijos korpusas ir visa teritorija jau užėmė 45 hektarus. 1970 m. iškilio didelio akušerinis-ginekologinis korpusas, pagaliau, 1975 m. baigta statyti ir veikia nauja akių ligų klinika—kelių aukštų rūmai, o 1977 m. jau atidaryta 120 lovų kardiologinė ligoninė.

Jei smetoniniais laikais buvo galvota apie 518 lovų klinikas, tai dabar—įskaitant akių ligų korpusą—lovų skaičius jau pasiekė 1840, taigi—trigubai daugiau, o 1977 m., pastatius kardiologinę ligoninę—apie 2,000.

Si ligoninė, aptarnaujanti Kauno—ir ne tik jo gyventojus—turi didelę polikliniką. Šalia klinikos veikia medicinos instituto mokomasis—laboratorinis korpusas. Tai ligoninė tarnauja Instituto studentams kaip klinikinė bazė, kur studentai atlieka praktikos darbus. Pastatas, sakyti, Instituto dalis, kur dirba visa eilė katedrų (pvz. biologijos, fizikos, biofizikos, matematikos ir kt.), kur yra tų katedrų mokomosios laboratorijos ir auditorijos. Ten taip pat yra įsikūręs širdies ir kraujagyslių sistemos fiziologijos ir patologijos mokslinis tyrimo institutas—jis priklauso Medicinos institutui Kaune.

Vadovai mielai priima ir išsamią aiškinimą

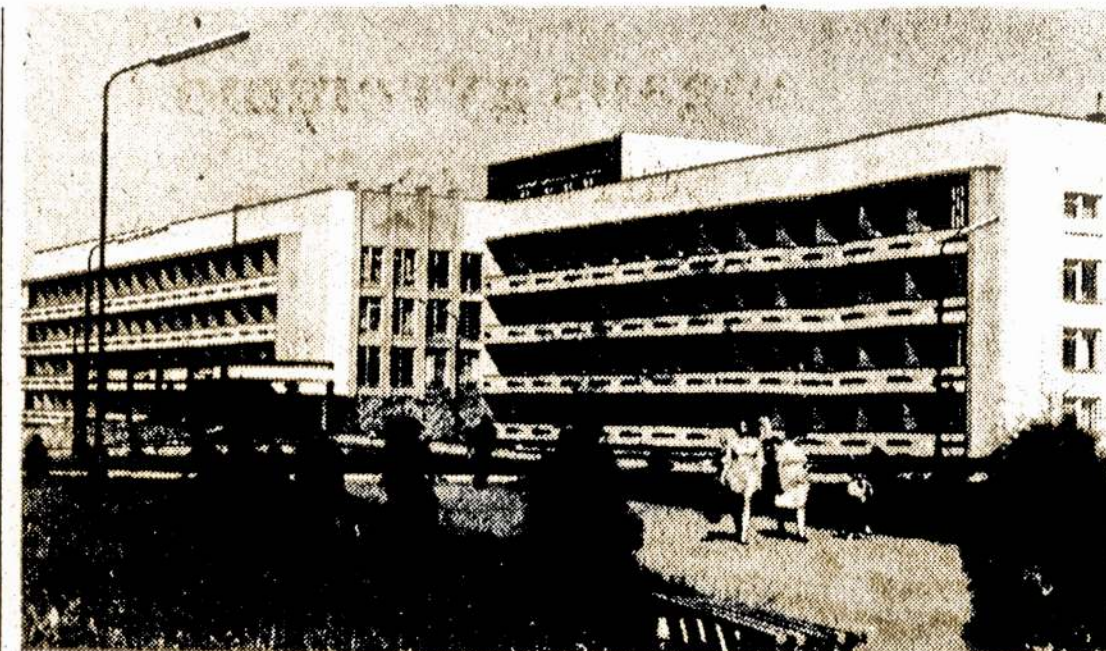
Netrunki išitikinti, kad šioje klinikoje (ją toliau sutrumpintai vadinsime ligonine) dirba ir lankosi tūkstančiai žmonių. Pro pagrindinį to seno pastato įėjimą patenku į administracijos kambarius. Su ligoninės "bosu"—vyriausiojo gydytoju drg. Jašinsku, kuris, kaip greit išitikinau, ir labai malonus, paslaugus, tikrai aukštos kultūros pašnekovas. Žmogus, kuris daug kuo domisi. Jis parūpino medžiagos apie ligoninę, sudarė puikias sąlygas aplankyti visą eilę skyrių.

Cia pat buvau supažindintas su drg. Jašinsko pavaduotoju medicinos reikalams. Tai ginekologas drg. St. Daktaravičius. Jis nemažos patirties gydytojas, malonaus, o švelnaus būdo. Su juo teko nemažai kalbėtis, juo labiau, kad jis buvo mano pagrindinis "gidas", vadovas "ekskursijoje" po plačiąją drg. Jašinsko "karalystę".

Taigi, reikės pamatyti šiuos ir kitus pastatus, įrengimus, auditorijas, laboratorijas, operacijų sales, susipažinti su gydytojų mokslininkų darbu. Įdomus pats Jašinsko asmuo. Pasirodo, jis pažįsta Ameriką.

— Na, kaip gi, buvau ten 1974 metais...

Drg. Jašinskas, palyginti pačiame kūrybiniame žmogaus stiprume. Jis ne taip

Kauno klinikinė ligoninė

Ligi 28,000 ligonių per metus

seniai prašoko 60 metų slenkstį. Jis net nuo 1945 metų vadovauja ligoninei, tad jau daugiau kaip 30 metų. Kaip kitur patyriau, tai didelių organizacinių sugebėjimų, labai didelio užsispyrimo, energijos žmogus. Iš tikrųjų, jei ligoninė taip smarkiai išaugo per tuos 30 metų, jei ji nuolat plečiama, atsiranda vis nauji rūmai—korpusai, tai čia kaip tik didelis drg. Jašinsko nuopelnas. Tačiau tokio didelio objekto administravimo darbas, tai nebūtinai vienintelė Jašinsko darbo sritis. Jis gydytojas—rentgenologas, daug metų buvęs Medicinos instituto rentgenologijos katedros vedėjas, docentas, paskelbęs daug mokslinių straipsnių. Jis ir visuomenininkas, nes yra Darbo žmonių deputatų tarybos deputatu.

Buvo iš tikrųjų malonu pasikalbėti su drg. Jašinsku, kuris, kaip greit išitikinau, ir labai malonus, paslaugus, tikrai aukštos kultūros pašnekovas. Žmogus, kuris daug kuo domisi. Jis parūpino medžiagos apie ligoninę, sudarė puikias sąlygas aplankyti visą eilę skyrių.

Cia pat buvau supažindintas su drg. Jašinsko pavaduotoju medicinos reikalams. Tai ginekologas drg. St. Daktaravičius. Jis nemažos patirties gydytojas, malonaus, o švelnaus būdo. Su juo teko nemažai kalbėtis, juo labiau, kad jis buvo mano pagrindinis "gidas", vadovas "ekskursijoje" po plačiąją drg. Jašinsko "karalystę".

O štai žiupsnys informacijų apie šią ligoninę Kaune. Joje veikia 32 skyriai, kur yra apie 180 lovų. Ligoninės stacionare per metus gydoma iki 28,000 ligonių. Vidutinis buvimo laikas stacionare 1974 m. buvo 19,3 dienos. Tais metais mirštamumo nuostimis buvo 2,3. Operacijų tais metais buvo 13,156. Vidutiniškai per dieną padaromos 36 operacijos.

Cia veikia ir Poliklinika, kur susirgę atvyksta gydytis, konsultuotis, bet neguldami į lovą. Poliklinikoje dirba suaugusių ir vaikų skyriai. Ji aptarnauja Kauno miesto dalį ir konsultuoja ligonius, atsiųstus iš Kauno ar kitų vietovių. Poliklinikoje per metus apsilanko daugiau pusės milijono suaugusių ir vaikų, o eilinę darbo dieną apsilankymų skaičius daugiau kaip 2.000. Plačiai teikiama medicininė pagalba namuose. Pvz. 1974 m. buvo atlikta daugiau 29,000 apsilankymų į namus.

Toje poliklinikoje daug dėmesio skiriama profilaktiniam darbu. Sudaromi metinių patikrinimų planai. Pvz. tuberkuliozės išaiškinimui buvo patikrinta daugiau kaip 30,000 asmenų, išaiškinta 27 ta liga susirgimų atvejai. O onkologinių (vėžio susirgimų) išaiškinimui poliklinikoje buvo patikrinta 10,000 žmonių. Piktybinių auglių buvo išaiškinta 36 atvejai.

(Bus daugiau)

Žinios iš Tarybų Lietuvos

Nauja naftos perdirbimo gamykla

Mažeikiuose statoma didelė naftos perdirbimo gamykla. Ji tiesks kurą tūkstančiams mašinų ir variklių, kurie naudojami visose Tarybų Lietuvos liaudies ūkio šakose, padės toliau plėtoti respublikoje automobilizmą, o dalį šios imonės produkcijos numatoma eksportuoti į kitas socialistines valstybes.

Iš kaimyninės Baltarusijos, perkirtusi Latvijos kampa, bėga Rokiškio, Biržų, Akmenės, Mažeikių rajono laukais naftotiekio Novopoločkas. Mažeikių trasa. Jos ilgis viršija 440 kilometrų. Naftotiekis įtrauktas į bendrą socialistinių ūkių—Ekonominės savitarpio pagalbos dalyvių—kuro ir energetikos ugdymo programą, todėl ji tiesia Liaudies Lenkijos "Energo-polio" specialistai.

25-asis—Eriškiai

Dvidešimt penktuoju respublikos ūkiu, kuris perkėlė visus gyventojus iš vienkienų, tapo Panevėžio rajono Eriškių kolūkis. Centrinė šio ūkio gyvenvietė ėmė kurtis 1965 metais, o dabar joje gyvena daugiau kaip pusė tūkstančio žmonių. Perna čia pastatyta 19 naujų namų, šiemet—17.

Kolūkio kultūros namuose dažnai lankosi Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio dramos teatrų aktoriai, koncertuoja ansambliai, rengiamos kilnojamosios dailės parodos. Gyvenvietėje veikia parduotuvė, valgykla.

Pavasarij Eriškiuose pakvietė vaikučius erdvūs dvie-

jų aukštų rūmai. Darželio sienos padabintos paveikslais pasakų motyvais, vaikų kambariuose—dailūs baldai, kilimai, spalvotos televizorius, plaukiojimo baseinėlis, kieme—žaidimų įrenginiai.

Šimtas išgelbėtų gyvybių

Liepos pabaigoje Vilniaus klinikinėje ligoninėje buvo padaryta 100-oji inksto persodinimo operacija. Lietuvoje jau yra žmonių, kurie su persodintais inkstais gyvena beveik ketverius metus.

Nors tokios operacijos labai sudėtingos, jos vis labiau plinta Tarybų Sąjungoje. Dažnai persodinamas sveiko žmogaus inkstas, kurį ligoniui ryžtasi atiduoti jo artimas giminaitis arba bičiulis. Keturiuos Tarybų šalies klinikoje—trys Maskvoje ir viena Minske—lenkia vilniečius, yra persodinę inkstus daugiau kaip 100-ai žmonių.

Naujų žmonių patyrimui skieisti

Vilniuje, ant vaizdingo Nerio kranto, pradėti statyti Tarybų Lietuvos liaudies ūkio pasiekimų parodos rūmai. Jaunas architektas E. Stasiulis šiuos rūmus suprojektavo iš keturių skirtingų aukščių blokų. Jie gražiai tiks prie vietovės reljefo ir tarytum praplės Lazdynų gyvenamojo rajono architektūrinį ansamblį.

Be patalpų, kur eksponatai propaguos mokslo ir technikos naujoves, pirmųjų patalpų, suprojektuota salė mokomiesiems ir mokslo populiarinimo filmams demonstruoti. Čia taip pat bus

K. Bogdanovskį prisiminus

PROF. J. PETRAITIS

Cernigovo gubernijos Počep-Mgino apskrities neturtingo miestėlo-surusėjusio ukrainiečio sūnus K. Bogdanovskis gimė 1874 metų rudenį. Baigęs cerkvės-parapijinę mokyklą, progimnaziją bei Cernigovo mokytojų seminariją ir atlikęs privalomąją karinę tarnybą, iki rusų-japonų karo mokytojo karui, stojo savanoriu "ginti tikybą, carą ir tėvynę," pasižymėjo dideliu narsumu. Sunkiai sužeistas, pateko japonų nelaisvėn. Pasirašius rusų-japonų taikos sutartį, grįžta tėviškėn nors raišas, nustojes sveikatos, su tuberkuliozės užuomazga plaučiuose, bet ištikimes mōnarchistas, ištikimas caro tarnas.

Su pasižymėjimu baigęs mokytojų institutą, K. Bogdanovskis 1910 metų rudenį skiriamas Šiaulių miesto keturklasės mokyklos inspektoriui-rusinti lietuvių. Vienok, čia įvyksta tas, ko nelaukė ne tik ciesoriški Lietuvos "švietėjai," bet ir pats K. Bogdanovskis: jis susipažįsta su pažangiais Šiaulių mokytojais Itonlenskiu, Puidą, Zdanovičių bei Zubovų šeimomis ir patenka jų įtakon. Čia jis išgirsta daug karčių teisybės žodžių ne tik vietos administracijos adresu, bet ir centrinės valdžios bei caro, bažnyčios. Čia jis gavo pasiskaityti nelegalios literatūros. Jo monarchizmas ir šovinizmas ištirpo kaip pavasario sniegas. Pagyvenęs Šiauliuose 3 metus, K. Bogdanovskis laisvai kalbėjo bei skaitė lietuviškai, platino nelegalią literatūrą, preneravau leidžiamą Rygoje pažangiu lietuvišką laikraštį "Vilnis," globojo pažangius moksleivius "ausrininkus."

K. Bogdanovskis buvo geras pedagogas, švelnus kilnios sielos žmogus. Grojo smuiku, turėjo gerą balsą ir

gražiai dainavo. Dažniausiai dainuodavo "Dubniška," "Estina Volge ūties," "Rėvė da stogne Dnypr šyrokyj," vėliau iš senosios Zubovienės išmoko: "Verkiu naktį, šaukiu dieną," "Pabalnokit man žirgeli," "Šiušvė—upė pro Šiaulėnus," ir kitas lietuviškas dainas. Jis buvo gerbiamas mokytojų ir mokinių. Jo mokiniai, ypač lietuviai ir žydai, visuomet prisiminavo jį su gilia pagarba.

Kelius neturtingus mokinius K. Bogdanovskis asmeniškai parėmė materialiai, sakydamas: "Atsiskaitysitarnaudamas po baigimo mokyklos." Vienok dėl greitai prasidėjusio I pasaulinio karto atsiskaityti negalėjo.

1915 metų pavasarį vokiečių kariuomenė užėmė Šiaulius. Artinantis vokiečiams prie Šiaulių, K. Bogdanovskis išvažiavo į savo gimtąją apskritį ir čia mokytojo. 1915 metų vasarą ir rudenį Počepo-Mgino apskrities įvairiose vietose apsigyveno kelios Lietuvos pabėgėlių šeimos. Atatinkamose įstaigose sužinojęs atvykusių pabėgėlių pavardes ir jų apsigyvenimo vietas, K. Bogdanovskis aplankė juos ir pranešė kiekvienam visų kitų atvykusių pavardes ir adresus; jis palaikė ryšius su visais kalbėjusiais lietuviškai pabėgėliais; kalbėjo su jais tik lietuviškai.

Revoliuciją K. Bogdanovskis sutiko džiaugsmingai; net jo sveikata kiek pagerėjo.

K. Bogdanovskis entuziasistiškai sutiko V. Lenino de-

kretą dėl neraštingumo likvidavimo Rusijoje: nežiūrint labai silpnos sveikatos, jis ne tik mokė rašyti savo gimtojo kaimo neraštingus, bet aktyviai dirbo ruošiant beraščių mokykloms mokytojus,—čia jis mokino būsinčius mokytojus rusų kalbos bei kaligrafijos dėstymo metodikos beraščiams. Tuose seminaruose Počepyje 1919 metais aš antrą kartą tapau K. Bogdanovskio mokiniu. Čia mudviejų susitikimas (po 4 metų nesimatymo) buvo labai nuširdus, jaudinantis.

1924 metais K. Bogdanovskui sukako 50 metų amžiaus. Buvę jo vadovautos Šiaulių progimnazijos mokiniai tuo metu gyveno 3 valstybėse: Lietuvoje, Latvijoje, Rusijoje. Kad atžymėti tą brangią K. Bogdanovskui datą, parašėme jam sveikinimo adresą—gilios padėkos laišką, kurį pasirašė apie 60 jo buvusių mokinių—lietuvių, rusų, žydų. Pasirašiusiųjų tarpe keli gyveno įvairiose Rusijos vietose, keli—Latvijoje, dauguma—Lietuvoje. Laišką drauge su dovana—auksiniu šveicarišku laikrodžiu nuvežė K. Bogdanovskui (gyvenusiam dabartinėje Briansko srityje) buvę jo mokiniai Kaganas (iš Kauno), prie kurio Maskvoje prisidėjo Andreika ir Brianske—Kovalevas. Drauge jie nuvežė K. Bogdanovskui sveikinimo laišką nuo buvusių jo bendradarbių—mokytojų. Tas rodo, kaip stipriai mylėjo ir gerbė K. Bogdanovskį jo mokiniai ir bendradarbiai. Tokia meilė mokinių savo mokytojui—labai retas reiškinys. Ji reiškiama tik nepaprastam žmogui.

Kelias į Belgrado susitikimą laisvas

[Pabaiga iš 1 pusl.]

tuo metu, kai Vakaruose buvo pradėta eilinė antitarybinė kampanija, kurią organizavo įtempimo mažinimo ir skirtingos visuomeninės santvarkos šalių bendradarbiavimo priešininkai. NATO generalai, Jungtinių Amerikos Valstijų ir kitų kapitalistinių šalių diversinių propagandos tarnybų vadeivos ir net atskiri šių šalių valstybiniai veikėjai nutarė pasinaudoti susitikimu Jugoslavijos sostinėje ir sukelti abejonę, ar socialistinės valstybės nuoširdžiai siekia stiprinti taiką ir visų tautų draugystę.

Tačiau po įtempto darbo ir ilgų diskusijų buvo paruoštas suderintas dokumentas, kuriame atsižvelgta į įvairių šalių interesus ir kuriuo galima remtis, vykstant būsimiems debatams pagrindiniame susitikime. Jis pavadintas: "Nutarimai, kaip organizuoti Saugumo ir bendradarbiavimo pasitarime dalyvavusių valstybių atstovų 1977 metų Belgrado susitikimą, rengiamą, remiantis Baigiamojo akto nuostatais."

Nutarta, kad Belgrado susitikimas prasidės spalio 4 d. ir kad jis turi pasibaigti baigiamojo dokumento priėmimu ne vėliau kaip gruodžio 22 d. Jeigu tokio dokumento nepavyks suderinti iki nurodytos datos, 35 šalių atstovai vėl susirinks Belgrade ateinančių metų sausio mėnesio viduryje ir toliau dirbs iki vasario mėnesio vidurio.

Didžioji dauguma delegacijų, dalyvavusių parengiamajame etape, stojo už konstruktyvią, realistinę pažiūrą į Belgrado susitikimą, reikė pageidavimą, kad jame būtų dalykiškai pasikeista nuomonėmis visais klausimais, palietais Helsinkio Baigiamajame akte. Tokios pozicijos laikosi pirmiausia Tarybų šalis, kuri mano, kad Belgrado susitikimas duos realios naudos tik tuo atveju, jeigu jame

vyraus siekimas toliau plėsti tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant stiprinti taiką ir saugumą tiek Europos žemyne, tiek ir už jo ribų.

"Belgrado susitikimas, mūsų įsitikinimu,—pasakė L. Brežnevas, kalbėdamas per pietus Bulgarijos Liaudies respublikos partinės-vyriausybės delegacijos garbei šių metų gegužės 30 d.,—turi nutiesti tiltą į rytų, išplėsti galimybes naujoms iniciatyvoms stiprinti taiką Europoje ir visame pasaulyje."

JUGOSLAVIJOS PREZIDENTO VIZITAI

Belgradas. — Jugoslavijos prezidentas Tito išvyko į Kiniją su oficialiu vizitu. Ten jis viešės iki rugsėjo 8 dienos.

Prieš kelias dienas pirmiau Tito lankėsi Šiaurinėje Korėjoje. O dar anksčiau, kaip žinia, jis su vizitu kelias dienas praleido Tarybų Sąjungoje.

REIKALAUJA 22 MIL. DOLERIŲ

Dayton, Ohio.—Keturiolika vietos gyventojų traukia teisman miesto valdžią ir ugniagesių uniją ir reikalauja 22 milijonų dolerių atlyginimo už jiems gaisrų padarytą skriaudą. Mat, pradžioje rugpjūčio miesto ugniagesiai 59 valandas streikavo ir nebuvo kam gaisrus užgesinti.

San Francisco, Cal. — Šio miesto policijos departamentas nutarė imti policininkais ir homoseksualus. Ikišiol jie buvo laikomi nenormaliais žmonėmis ir neįsileidžiami į policijos eiles.

Senatorius James A. Mc Clure, republikonas iš Idaho, sako, kad jis Senate reikalauja leisti Amerikos žmonėms referendumu pasisakyti Panamos Kanalo sutarties klausimu.

Dešinėjė profesorius J. Blūzas

Kanadiečių jaunuolių grupė Tarybų Lietuvoje

Montrealio lietuvių jaunimo grupė Vilniaus senamiestyje, kuriai 3-ju—savačių išvykai—vadovavo L. ir V. Stankevičiai.

Montreal, Que.

LIGONIAI

V. Bunys serga Lasall ligoninėje.

K. Kiela išvežtas į St. Mary ligoninę.

St. Virbalas, M. S. D. P. Draugijos kasininkas, smarkiai susižeidė ranką, kreipėsi į ligoninę.

S. Vilkelis, H. Virbalienė, kurie jau buvo grįžę iš ligoninių, antrą atvejų vėl išvežti į

ligonines.

F. Spaičys susirgo ir buvo išvežtas į R. Viktorijos ligoninę.

Gaila, paskutiniu laiku ligos smarkiai vargina tautiečius.

Linkiu greit visiems pasveikti.

ISVYKO—ATVYKO

Sesutės D. V. Kausilytes, kurios jau labai daug šalių yra aplankiusios, buvę ir T.

Lietuvoje, dabar išvyko į Jugoslaviją praleisti atostogų.

V. Verbyliene išvyko į Clevelandą aplankyti savo giminių.

K. Žekonis turėjo artimą giminaitį iš Toronto, J. Sinkūną, kuris ką tik grįžo iš viešnagės T. Lietuvoje.

Pas M. B. Šaltūnų vieši geras skaičius giminių iš Detroito.

Visiems gero vėjo.

“SHOWER”

Pas J. N. Braknius buvo surengtas priešvestuvinis balius Lindai Dusrett, kurios vestuvės įvyks su Bobby Vilimu. Susirinko gražūs būrys viešnių, kur buvo visos skanios pavaišintos. O jaunoji buvo puikiai apdovanota. Vestuvės įvyks rugsėjo 24 d. Linkių daug laimės.

MIRĖ

Rugpjūčio 15 d. po ilgos ligos mirė Julius Danusevičius, 81 m. Velionis ligos patalė išsirgo 26 metus, savo laiku priklausė M. L. S. D. P. draugijai ir mylėdavo skaityti lietuvišką spaudą. Nelaiminga paralyžiaus liga kankino tautietį iki pat mirties.

Paliko nuliudime žmoną Mary, kuri per visą laiką ji globojo, dukrą Augeniją, su vyru ir du anūkičius. Taip pat gimines Toronto ir Montreale.

Velionis buvo kilęs iš Daugšigalvių kaimo, Pakruonio valsčiaus, Šiaulių apskrities. Į Kanadą atvyko 1927 metais. Artimiesiems gili užuojauta, o velioniui lai būna lengva Kanados žemėlė. J-na

GEORGETOWN, ONT.

Elena Karpus (Karpavičienė) užčiuopo kokį tai guzelį ant krūtis ir tuojau kreipėsi prie gydytojo, kuris pasakė, kad reikia jį kuo greičiausia nuimti. Tai rugpjūčio 11 dieną ir buvo padaryta labai skaudi operacija, ir Elena dabar randasi Memorial ligoninėje.

Aš linkiu Elenai kuo greičiausia pilnai susveikti ir grįžti pas savo Petruką. P. K.

MONTREAL, CANADA

Pardavimui bei išnuomavimui

Lietuviai, kas norėtų pirkti duplexą arba nuomoti visą duplexą bei kambarį vienam ar vedusiai porai, prašome kreiptis:

7420 Dollier St.
Leonard
P. O. Montreal—H1S-2J6

Pažangaus gyvenimo kūryje

ALDONA ALEKNIENĖ

Jonui Milerui-Miliui suka-ko 85 metai. Tai gražus amžius! Nedaug yra tokių laimingų sulaukti tokio brandaus amžiaus. Jonas ypatingai pasižymi gera sveikata, pilnas ryžto, energijos. Jo nueitas gyvenimo kelias pažangioje veikloje pasižymi dideliais darbais. Už tai tokia proga norisi nors trumpai apžvelgti jo turiningą gyvenimą.

Jonas gimė Lietuvoje 1892 metais Alytaus rajone Atešnykėliuose. Tėvas turėjo 40 margų ūkį. Šeimą sudarė trys broliai ir penkios seserys. Esant tokiai didelei šeimai, aišku, buvo sunku verstis. Mūsų Jonas gyvai domėjosi mokslu ir jam sekėsi mokytis. Tačiau, pasimokius vos porą žiemų, tėvas toliau mokytis neleido. Tai buvo didelis nusivylimas, nes jo jauna širdis taip troško mokytis...

Likimas lėmė visai ką kitą. Tuolaikinė caro valdžia turėjo įvesti verstina karinę prievolę atlikti. Kad išvengus į kariuomenę eiti, daugelis jaunuolių išvykdavo į užjūrį. Jonas pamatęs, kad ateities perspektyvos Lietuvoje nieko jam nežada, 1913 metais išvyko į JAV—į tolimą šalį laimės ir duonos kaspio ieškoti, palikdamas tėvus, brolius ir seseris...

Atvyko į Wilkes-Barre, Pa., kur daug lietuvių emigrantų jau dirbo anglies kasyklose. Gavo darbą kasykloje. Čia jis patyrė sunkias darbo sąlygas ir didelį išnaudojimą darbininkų—suprato darbo klasės reikala organizuotis prieš išnaudojimą.

Jonas suprato, kad be anglų kalbos sunku geresnį, pelningesnį darbą gauti, tad nusprendė mokytis. Dienos metu dirbo, o vakare lankė vakarinę mokyklą.

Apsigyvenęs New Philadelphia, Pa., 1916 metais su Vladu Turausku suorganizavo Lietuvių Socialistų Sąjungos kuopą. Nors prie geriausių pastangų, organizacija gyvavo vos porą metų.

Kadangi Europoje vyko Pirmas Pasaulinis Karas, tai išeivių spauda buvo varžoma. Buvo įvesta verstina militarinė tarnyba. Daugelis jaunų vyrų pakeitė pavardes, slapstėsi. Jie buvo vadinami “slekeriais.”

1917 metais Jonas tapo pašauktas karinę prievolę atlikti. Tuomet jis išvažiavo į Detroit, Mich. Tenai pavarde pakeitė į Miller ir kaipo ne pilietis, tuo tarpu išvengė kariuomenės.

Detroito Jonas rado aktyvesnę veiklą. Įstojęs į Lietuvių Socialistų Sąjungos 116 kuopą, buvo išrinktas protokolų sekretoriumi. Ši kuopa turėjo virš 200 narių. L. S. Sąjunga tuomet buvo stipriausia nariais ideologinė lietuvių organizacija Amerikoje. Jis taipgi priklausė prie Tėvynės Mylėtojų Draugijos, kurioje taipgi aktyviai dalyvavo.

Čia vyko aštri kova prieš kapitalą. Tuo laiku siautė baisi reakcija prieš bent kokią pažangesnę idėją ar asmenį. Žmonės buvo areštuojami, kalinami. Tai buvo pargarsėjusios Palmerio reakcijos laikai. Bet Jono energija, ryžtas ir pasiaukojimas idėjoms nustumė visus tuolaikinius sunkumus ir kliūtis pažangiose organizacijose, ko-voje už progresą, už darbo liaudžiai geresnį, šviesesnį rytojį.

Persikelia į Chicago

1931 metais Mileriai persikėlė gyventi į Chicago. Įsijungė į “Vilnės” administra-

toriaus pareigas. Apart administracinio darbo, nuolat jam teko išvykti su prakalbo-mis į kitus miestus, lietuvių apgyventus. Jo sumanymu ir iniciatyva pradėjo ruošti bazarus “Vilnės” laikraščio vajus, piknikus ir kitus sambūrius. Tie renginiai pareikalavo daug darbo, pasišventimo. O juk tuo tarpu visame krašte siautė didelė ekonominė krizė. Sunki buvo žmonių būklė, tad laikraščiu sunku buvo verstis.

Tokiose aplinkybėse Jonui teko dirbti laikotarpyje 1931-1935 metų. 1932 metais “Vilnis” buvo valdžios agentų įtarta prisidėjusi prie bankų bankrutavimo. Jonas tapo areštuotas, tardytas ir įkalintas. Finansų knygos, dokumentai buvo konfiskuoti. Tačiau uždėjus užstatą, Jonas buvo paleistas ir vėliau teisme išteisintas. Dokumentai, knygos buvo sugrąžinta.

Jonas per savo išsamų gyvenimą dirbo įvairiose įmonėse: anglies kasyklose, prie namų statybos, dailde, karo metu automobilių fabrike, maisto išvežiojimo, administratoriumi, apdraudos agentu. Turėjo ir savo kepyklą ir krautuvę įsisteigęs.

Kelionės į gimtąjį kraštą

Pirmą kartą Jonas lankėsi Tarybų Sąjungoje ir Lietuvoje 1933 m. ir grįžęs parašė brošiūrą “Kaip atrodo Lietuva dabar.” Jis darbininkų spaudoje bendradarbiauja nuo 1916 metų, pasirašinėdamas “Dainavos sūnus,” “Džiukelis,” “Simono dūklas.” Rašo ir “Laisvę,” “Vilnį” ir kitus laikraščius.

Jono tamprūs ryšiai su gimtuoju kraštu užsimezgė nuo įsikūrimo Tarybų Lietuvoje. Jis jau keletą kartų lankėsi tėvynėje. Porą kartų su žmona Margareta. Parvykęs jis džiaugėsi nauju socialistinės Lietuvos gyvenimu. Stebėjo kokie dideli paktimai yra įvykę palyginus per trumpą laikotarpį. Didelė pažanga padaryta Tarybų Lietuvos visose gyvenimo srityse.

Šeimoje tragedija

Sie metai Jono ir Margaretos gyvenime kupini gražių, reikšmingų sukaityvių. Jų santuokos 55-rių metų sukaitytis. Sveikiname juodu su gražiomis sukaityvėmis ir linkime daug laimės, sėkmės!

Jie vedė 1922 metais Wilkes Barre, Pa. Rodos, nueitas gyvenimo kelias jiems teikė tik laimę ir džiaugsmą. Deja, taip nėra. Jų gyvenimas nebuvo be tragedijų. Štai miršta jų vienturtė dukrelė Nenon. Kaip pražydusi gėlė, pačiame gyvenimo gražume, vos sulaukusi 38 metų. Liko dvi dukrelės ir sūnus—mažamečiai našlaičiai, kuomet motinos globa ir auklėjimas taip reikalingas, kad nutiesus kelį į laimingesnę, šviesesnę ateitį.

Kokią širdgėlą teko tėvams pergyventi, sunku ir įsivaizduoti. Bet gyvenimas eina pirmyn ir laikas kiek apgydo žaizdas...

Nenon Mileriūtė-Brown augo Chicagoje. Iš pat kūdikystės pas ją pasireiškė talentas ir dėmesis šokiui. Na, ir ji pasirinko tą meno sritį studijuoti. Jai sekėsi ir ji tapo žymi profesionalė baletų šokėja. Toje profesijoje ji dirbo dešimt metų. Ji teatrinėje grupėje susipažino ir susidraugavo su jaunu vaikinu simfonijos muziku T. Brown ir jiedu sukūrė šeimos židinį. Gaila, negailestingoji mirtis per anksti nutraukė jos gyvenimo kelią.

Margareta Linevičiūtė-Mi-

Margareta ir Jonas Mileriai

lerienė gimė Prienų rajone Lietuvoje. Į Wilkes Barre, Pa., būdama maža mergaitė, atvažiavo 1910 metais. Ji priklausė prie Lietuvių Moterų Progresyvio Susivienijimo Amerikoje ir aktyviai dalyvavo tame moterų sąjūdyje. Organizacijos tikslas buvo kovoti už moterų lygias politines teises, taipgi pasižymėjo kovoje už taiką. Taip pat Margareta priklausė Lietuvių Literatūros Draugijoje.

Pažymėtinas įvykis Chicagoje, kuomet dėl Rumunijos Karalienės vizito buvo suorganizuota protesto demonstracija. Dalyvavo ir lietuvių pažangių organizacijų nariai. Jų tarpe ir Margareta. Sekančią dieną Chicago didlaipyje “Sunday Tribune” tilpo pirmame puslapyje nuotrauka iš karalienės parodo. Kartu nuotraukoje prie karalienės matėsi ir Margareta demonstruojant.

Siandien Margareta St. Petersburgu aktyviai talkininkauja LLD 45 kuopoje ir LVPK renginiuose.

Florida

Ruošiant išeiti į pensiją, kilo klausimas kur apsigyventi. Per kelis metus Mileriai važiavo į Kaliforniją ir apkeliovo daug kitų valstijų. Bet žiemavoti pasirinkdavo Florida. Pagaliau 1966 metais pasirinko St. Petersburgu apylinkę ir apsigyveno Seminole miestelyje. Matomai dėl to, kad čia gyvena nemažas skaičius pažangių lietuvių, veikė LLD 45 kuopa. Be to, buvo daug pažįstamų ir idėjos draugų.

Įsikūrus Floridoje, Jonas greit įsitikino, kad aktualus klausimas yra įsigijimas sa-

lės—klubo suorganizavimas. Pastebėjo, kad vis daugėja naujai atvykstančių lietuvių, kurie ankščiau gyveno didmiesčiuose, bet sulaukę pensijos, norėjo susirasti ramų kampelį, praleisti paskutines senatvės dienas. Tokiu būdu prasidėjo didesnė emigracija į Florida. Čia pusiau tropiškas šiltas klimatas ne viena viliojo. Be to, didmiesčiuose labai pablogėjusios gyvenimo sąlygos vertė ieškoti išeities.

Suprasdamas klubo reikalingumą, Jonas buvo vienas iš organizatorių. Būdamas geras kalbėtojas, jis sugebėjo LLD 45 kuopos nariams įžiebti ugnies kibirkstėlę, būtinumą salės, kad išlaikius pažangiąją veiklą. Daugelis, kurie buvo nusistatę prieš Lietuvių pensininkų klubo reikalingumą, vėliau įsitikino, kad klubo egzistavimas užtikrintas ir uoliai finansškai prisidėjo prie to reikalo. Klubas buvo suorganizuotas 1973 metais ir pavadinimas jam duotas “Lietuvių Vyresniųjų Piliečių Klubas.”

Įsigijimas klubo didelis įnašas į pažangių lietuvių veiklą. St. Petersburgu, kur ilgai dar skambės lietuviškas žodis ir daina...

Siuo tarpu Jonas yra LLD 45 kuopos pirmininkas ir sėkmingai jai vadovauja, dirba ir renginių komisijoje. Dabar parašė knygą apie LLD veiklą, kuri yra spausdinama Lietuvoje.

Kaip matome, draugo Milerio gyvenimas pilnas vaisingos veiklos ir kūrybos. Linkime jubiliatui stiprios sveikatos, ilgiausių metų, toliau aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje!

HOLLYWOOD, CALIFORNIA

Mirus

Marian Brydone — Jack

Miela Ievute, reiškiamė nuoširdžią užuojautą Jums ir Jūsų artimiesiems netekus mylimos sesutės.

VALYS ir VERUTĖ BUNKAI

St. Petersburg, Fla.

HOLLYWOOD, CAL.

Mirus

Marian Brydone-Jack

Reiškiamė gilią užuojautą jos sesutei Ievai Mizarienei ir visiems kitiems artimiesiems.

Elena N. Jeskevičiūtė Karen Benton
Amelia Young Olga Margos

HOLLYWOOD, CALIFORNIA

Mirus

Marian Brydone — Jack [Tamulinaitei]

Reiškiamė gilią užuojautą jos sesutei, visuomenininkei, “Laisvės” administratori Ievai Mizarienei, visoms velionės giminėms, artimiesiems ir draugams.

HELENA ir ROBERTAS FEIFERIAI
St. Petersburg, Florida

VAJUS

GAVIMUI “LAISVET” NAUJŲ SKAITYTOJŲ IR ATNAUJINIMUI UŽSIBAIGUSIŲ PRENUMERATŲ

VAJUS PRASIDĖS RUGSĖJO 1 IR TĖSIS TRIS MĖNESIUS IKI ŠIŲ METŲ LAPKRIČIO 30.

Kviečiame į Talką

Kviečiame į talką visus buvusius vajininkus ir labai laukiame naujų vajininkų. Gerai susiorganizuokime šiam darbui ir veikime su pirmą vajuos dieną. Rūpinkimės aplankyti kuo daugiausia namų vajuos reikalu ir kalbinti žmones užsisakyti “Laisvę.”

DOVANOS VAJININKAMS

1-ma \$50; 2-ra 45; 3-čia \$40; 4-ta \$35; 5-ta \$30; 6-ta \$25; 7-ta \$20; 8-ta \$15; 9-ta \$12; 10-ta \$10;

KREDITAVIMO PUNKTAI

Kontestantams kreditavimo metodai tokie: už naujus skaitytojus 1 punktas nuo 5 centų, už atnaujintas prenumeras 1 punktas nuo 25 centų. Už aukas arba pelnus nuo parengimų 1 punktas nuo 50 centų.

KREDITA UŽ AUKAS DUOSIME KONTESANTAMS (VAJININKAMS) TIK JEIGU JIE PATYS PRISIUS PINIGUS. PINIGAI GAUTI PER KITUS NEBUS KREDITUOJAMI VAJININKAMS.

\$15,000 FONDAS

Apart jeigu už prenumeras ir skelbimus, turime ieškoti kitokių šaltinių biudžeto sukėlimui, kad “Laisvė” gyvuotų. Per šį vajų sieksime ir vėl šiam svarbiam reikalui sukelti \$15,000 fondą. Tai padarykime aukomis ir pelnu nuo parengimų.

Užsakykite “Laisvę” Savo Giminėms Ar Draugams Į Lietuvą. Jie Bus Jums Dėkingi Už Tą Dovaną.

“LAISVĖS” KAINOS AMERIKOJE IR UŽSIENIUOSE:

Amerikoje \$10 metams, \$5.50 pusei metų.
Kanadoje \$10.00 metams, \$5.50 pusei metų
Lietuvoje \$12.00 metams, \$6.50 pusei metų
Kitur užsieniuose \$12.00 metams, \$6.50 pusei metų

Visais vajuos reikalais rašykite:

Laisvė

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., 11417

Jono Koch prisiminimui

Teisingai yra sakoma: Kas gimsta—tas ir miršta. Toks gamtos įstatymas, kurį žmogus negali pakeisti. Žmogus mums amžiuje gyvena, dirba ne tik sau. Jis yra ir visuomeninės šeimos narys. Prisimenant Joną Koch, štai šių metų birželio 22 dieną jis ir jo žmona Marie dalyvauja LLD kuopos visuomeninėje sueigoje. Tačiau nepraėjo pilnai nė pora savaitių, liepos 2 dieną mus jau pasiekė ta nemaloni žinia:—Jonas Koch mirė! Tad čia ir kalbame apie šeimos ir visuomenės žmogaus gyvenimą, kurį lietuvių tautos garsioji poetė S. Nėris sekamai pavaizdavo: Mūsų dienos—kaip šventė, Kaip žydėjimas vyšnios—Tai skubėjimas gyventi, Nes prabėgs—nebegrįš jol!

Jonas Koch

Tai skubėjime džiaugtis!—Vai, prabėgs—nebegrįš jol! Mūsų dienos—

kaip paukščiai, Kaip žydėjimas vyšnios.

Taip, tai poezija, kuri kalba tiesą. Mūsų gyvenimo dienos greitai prabėga. Gamtoje žmogaus gyvenimas ateina ir praėina kaip tas "žydėjimas vyšnios." Jonas Koch skubėjo gyventi ir dirbti, kad jo ir visuomenės gyvenimas būtų malonesnis ir gražesnis.

Jonas Koch (pagal tėvus—Jonas Kuzborskis) gimė 1894 metais Lietuvoje, Valkininkų valsčiuje, Trakų rajone. Kaip tūkstančiai kitų Lietuvos sūnų ir dukterų, dar tik 17 metų vaikiną, 1911 metais jis atvyko Amerikon geresnio gyvenimo ieškodamas. Jonas ir čia nerimo vietoje. Pagyvenęs miestelyje Lowell, Mass., vyko į Hartford, Conn. Dirbo karo reikmenų imonėse. Pokario metais jis apsigyveno Worcesteryje, Mass. valstijoje. Norėdamas gausesnį uždarbį, čia J. Koch atsidarė mažųjų prekių parduotuvę. Pripuolamai jis dirbo ir namų prekyboje.

Tačiau Jonas Koch dar jaunatvėje, tik atvykęs į JAV, išjungė ir Amerikos lietuvių pažangų judėjimą. Kai jis dirbo pramonės dirbtuvėse ar savame biznyje, jis skaitė ir rėmė "Laisvę", "Vilnį", buvo LLD ir LDS nariu, lankė jų susirinkimus. Pagaliau geriausia gyvenimo la-

mė Jonas Koch susirado Detroito, Mich. valstijoje. Čia jis apsigyveno 1929 metais, isikūrė nuosavą avalynės parduotuvę.

Detroito Jonas Koch susirado ir savo gyvenimo draugę Marie Karkuckaitę, su kuria 1935 metais sukūrė šeimynišką gyvenimą. Marie tuo metu praktikavo moterų grožio meną. Ji operavo Beauty School, mokė merginas, moteris apdailos meno. Šiame darbe Marie turėjo geras pasėkas. Abudu Kochiai Detroito sėkmingai gyveno ir dirbo savame biznyje apie 25 metus. Sutaupę pakankamai kapitalo senatvės gyvenimui, Jonas ir Marie 1954 metais pasitraukė iš prekybinio verslo. Tuo pat metu Jonas ir Marie apsigyveno Floridoje, Miami Beach rajone.

Tuo metu Miamiyje ir apylinkėse jau buvo nemažai apsigyvenusių lietuvių. Čia pradėjo veikti LLD 75 kuopa, ir čia nerimo vietoje. Pagyvenęs miestelyje Lowell, Mass., vyko į Hartford, Conn. Dirbo karo reikmenų imonėse. Pokario metais jis apsigyveno Worcesteryje, Mass. valstijoje. Norėdamas gausesnį uždarbį, čia J. Koch atsidarė mažųjų prekių parduotuvę. Pripuolamai jis dirbo ir namų prekyboje.

Tačiau Jonas Koch dar jaunatvėje, tik atvykęs į JAV, išjungė ir Amerikos lietuvių pažangų judėjimą. Kai jis dirbo pramonės dirbtuvėse ar savame biznyje, jis skaitė ir rėmė "Laisvę", "Vilnį", buvo LLD ir LDS nariu, lankė jų susirinkimus. Pagaliau geriausia gyvenimo lai-

čiau į pabaigą pereitų metų Jonas jau sunkiau pradėjo nesveikuoti, bet vis lankė LSK ir LLD kuopos sueigas. Marie Koch rūpinosi Jono sveikatos gerinimu, bet ji ir gydytojai negalėjo pašalinti jo mirtį. Pabaigoje šių metų birželio jis gavo tą mirtiną "stroke", kuris išskyrė Joną Koch iš gyvųjų tarpo. Marie Koch atliko paskutinį savo vyrui patarnavimą, kokio velionis reikalavo. Jonas nenorėjo gulti į žemę. Tad ir jo laidotuves galima išreikšti poetės S. Nėries žodžiais: Kai numirsiu,—tik nekaskit, Tik nevezkit į kapus,— Išskaisčius liepsnas

imeskit,—Tegul laužas karstu bus!

Tegu kyla juodi dūmai Dangaus skliautais

mėlynais,—Ir bejausmis mano kūnas Tepavirsta pelenais!

Dulkes tas paleiskit vėjam, Laisvės paukščiams ant sparnų,—Tegu neša, tegu sėja Dainą mano pelenų!

Prie poetės eilėraščio pridėti tenka tik tiek, kad Jono Koch gyvenimo "daina," tai jo atlikti geri darbai kurie nemiršta žemėje. Mes, kaip ir poetė, sakome, kad žmogaus darbai "Tegu neša, tegu sėja" laisvę, gražesni gyvenimai ir taiką pasauliui.

Mes linkime velionio žmonių Marie testai ta gražų darbą, kurį Jonas jau paliko. Ypatingai LSK veikloje Marie Koch naudojama ir reikalinga. Ji visuomet laiku savo pareigose. Ji pamato ir pralabina kiekvieną, kurie atsilanko į mūsų sueigas, atlieka pranešimus ir kitas pareigas. Ir šiuo liūdesio momentu Marie Koch paskyrė 50 dolerių "Laisvės" paramai. Linkime Koch tvirtai išgyventi nelaimės momentą, geros sveikatos ir energijos visuomeniniam darbe.

V. Bovinas

IVAIRUMAI

• VFR savaitraštis "Stern" išspausdino lentelę, kurioje palyginami estrados žvaigždžių ir klasikinės muzikos atlikėjų honorarai. Duomenys rodo, kad dainelių atlikėjai uždirba kur kas daugiau negu žymūs pianistai, smuikinkai ir dirigentai.

• Tarybų Sąjungoje kas valandą surašoma apie 200 santuokos aktų. Sprendžiant iš sociologų anketų, 32% porų susipažįsta mokykloje arba darbe, 38%—atostogaudami, turistinėse išvykose, šokiuose, sporto renginiuose, 8%—svečiuodamiesi pas pažįstamus ir tik 2%—tėvų tarpininkaujami.

• Prancūzijos vyndarių miestelio Kadenio burmistras, taurių jausmų skatinamas, uždraudė savo gyventojams vaikus iki vienerių metų girdyti vynu. Jis argumentavo: "Nors kartą gyvenime žmogus turi atsigeriti truputėlį pieno..."

• Grehemas Flemonsas, anglų parašutinininkas mėgėjas, atsipirko sulaužyta koja: jis nusileido į šviežiai suartą lauką. Parašutinininkas buvo itin laimingas: šokdamas iš 2000 m aukščio, jis "pamiršo" išskleisti parašiutą.

• Zambijoje neblaivūs vairuotojai baudžiami šešiais mėnesiams kalėjimo. Bausmė jie atlieka tik nedarbo dienas, t. y. nuo penktadienio vakaro iki pirmadienio ryto.

• Profesorius Fricas Holecas (VFR) teigia, kad stipriai knarkdamas žmogus naktį "iškrauna dieną susikaupusi pyktį."

Binghamton, N. Y.

PARENGIMAS

Parengimą rengia LDS 6 kp. Bus vakarienė ir filmų iš Lietuvos rodymas. Rodys LDS prezidentas Servit Gugas. Įvyks spalio 8 d. American Legion svetainėje.

Kviečiame dalyvauti visus narius, pritarėjus ir svečius, kuriems tik sveikata leidžia. Nepamirškite įžangos tikėtis išgyti.

Aplankiau sergančias naves, kurios randasi Nursing Homes—L. Mainionienė, J. Navalinskienė ir H. Zukienė. Jos atrodo neblogiausiai, tik-tai sako, kad nuobodu ten būti.

Mes linkime joms sustiprėti ir vėl būti kartu su mumis ir darbuotais.

Aš rašiau, kad LDS 6 kuopos susirinkimas įvyks rugsėjo 10 d., o "Laisvėje" pasakyta, kad rugsėjo 11 d. Siuomi klaida atitaisoma.

M. Lynn

Brockton, Mass.

Ir vėl netekome vieno "Laisvės" skaitytojo.

Rugpiučio 15 dieną po ilgos ir sunkios ligos mirė ilgametis Brocktono gyventojas John Stoksus, sulaukęs 84 metų. Buvo gimęs Lietuvoje, čia išgyveno 65 metus. Buvo progresyviškas, su visais draugiškas, senas "Laisvės" skaitytojas ir LLD 6 kp. narys. Palaidotas rugpiučio 17 d. Calvary kapinėse.

Liūdi jo duklė Mrs. Henry (Anne) Shilausky ir anūkai.

Tebūna jam lengva šios šalies žemelė, o užuojauta jo artimiesiems.

S. Rainard

San Francisco, Cal.

IS SPAUDOS PARAMAI RENGINIO

Rugpiučio 21 d. Berkeley, Cal., įvyko San Francisco LLD 153 kuopos spaudos paramai pobūvis su puikiomis vaišėmis bei pietumis. Bet reikia pažymėti, kad šiaurės Californijos, tai yra San Francisco LLD 153 kp. ir Oaklando LLD 198 kp. parengimas veik galima vadinti bendrais parengimais. Tik klausimas, kuriai kuopai pripuola rengimo eilė, nes mūsų renginiai yra mėnesiniai. Tad tos kuopos nariams tenka didesnės ir atsakomybės darbe pareigos. Renginių vi-

sas pelnas skiriamas lygiai per pusę abiem kuopom.

Padengus šio parengimo lėšas, pelno "Laisvėi" ir "Vilniai" liko po \$63.

Gaila, kad į parengimą nesusirinko tiek dalyvių, kiek buvo tikėtasi. Mat, kai kurie mūsų pobūvių dažni dalyviai atostogauja, o kiti nesveikuoja.

Sio mūsų pobūvio svečių būryje dalyvavo ir svečiai Jonas ir Afemija Kodžiai iš Lawrence, Mass. Jie Californijoje viešėjo pas savo dukrą Janet Hume ir jos šeimą. Viešnia Kodienė, jos gimtadienio proga, spaudos paramai paaukojo \$10. Taip pat ir Ig. ir M. Kamarauskai negalėdami dalyvauti sueigoje, prisidėjo su penkine.

Rugpiučio mėnuo yra turtingas gimtadienių šventėjais. Pav., šios popietės svečių būryje radosi jubilatai Alekas ir Kastancija Migianiai, Frank Machulis, France Fitzgibbons ir Art. Norkus. Visi jubilatai gavo daug šiltų linkėjimų. Mugianienė ir Machulis savo gimtadienių proga sueigos dalyvius pavašino "stipriąja".

Vardu virš minėtų abiejų LLD kuopų ir mūsų spaudos, reikiu nuoširdžią padėką aukotojams ir tiems, kuriems teko daugiau padirbėti ir rūpintis renginio reikalais, ir dalyviams už atsilankymą.

M. B-tė

Puikiai pasivažišinsime "Laisvės" vajuos proga

SEKMADIENI, RUGSĖJO 25 DIENĄ, 1 VAL.
LAISVĖS SALĖJE, 102-02 LIBERTY AVE., OZONE PARK

BUS DUODAMI SKANŲS PIETUS SU IVAIRIOMIS VAIŠĖMIS

Už šio pobūvio maistą ir vaišes apmoka "Laisvės" Bendrovės direktorius Jurgis Stasiukaitis, kuris reikalauja, kad viskas būtų kuogeriausias. Jis tai daro pagerbdamas savo žmonos "Laisvės" administracijos darbininkės Sofijos gimtadienį.

Sueikime visi ir sykiu su Stasiukaičiais pasilinksminsime, palinkėdami mūsų gerbiamai draugei Sofijai ilgiausių metų. Auka \$7.

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIŲ TARYBA

KINGSTON, N. Y.

DĖKOJU UŽ ATLANKYMĄ IR DOVANAS

Yra sakoma: Motinos pasigendi tik tada, kada jos netenki. Taip pat galima sakyti ir apie gerus draugus. Kada tenka dažnai susitikti, dalyvaujant kokiame judėjime, draugai pasidaro uolau paprasti ir jei kuris nepasiprasto, kiti visiškai nepasigendami... ateis kitą kartą!

Bet pagyvenk žmogus atsiškęs nuo draugų, tada pajunti tą ilgęsi pasimatyti, pasikalbėti. Štai kodėl tokį malonumą suteikė man tulų draugų atsilankymas ir nors kiek pavėluotai, noriu viešai jiems padėkoti.

Liepos 18 d. drg. K. Petrikenė su sūnumi Arturu, važiuodami per Catskill kalnus, per miestelį Kingston, sustojo ir kelias valandas praleido su manim. Drg. Petrikenė buvo pranešusi laiškučiu kada atvyks, bet pasitaikė baisiai karšta diena, tai nutariau neprikaitinti apartamento gaminant vakarienę. Kada pakviečiau svečius (kartu ir sūnų su marčia) pavažiuoti į restoraną, Petrikenė pamojė ranka ir sako:

"Ne! Aš turiu geresnį planą. Arturuk, eik ir atnešk šaldytuvuką su maistu. Pavalsysime čia pat. Drg. Joni-

kienė veikiausiai dar nėra ragavusi stirnienos... O mes kaip tik turime stirnos kepsnį ir kitą ko, ir užteks.

Prie stirnienos kepsnio drg. Petrikenė padėjo ir duonos, ir sviesto, ir įvairių daržovių. Ypač skanūs buvo švieži agurkai. Išvėrė kavutės ir išmetus po kelis gurkūnius svečių atsivežto skystinio, skaniai pavalgėme ir draugiškai pasikalbėjome.

Gaila buvo atsisveikinti, tik labai džiugu, kad Petrikenė ir sūnus Arturas su žmona rengiasi šiuose Catskill kalnuose apsigyventi, tad su laiku būsime artimi kaimynai.

Dėkoju drg. Petrikenėi už skania vakarienę ir už uogų ir kelių rūšių uogienę, kurią taip skaniai valgiau visą savaitę. Viskas iš jos pačios darželio, jos pačios rankomis užauginta ir pagaminta. Kiek darbo, kiek energijos!! O juk draugė jau gerokai peržengusi 80-tąją kryželį.

Prabėgus savaitėi ar kiek ilgiau suskamba durų varpelis. Klausiu, kas ten? Vėl išgirstu Petrikenės balsą. Paspaudžiu spausduką, kad atsidarytų išlaukinės durys ir laukiu. Šį kartą atvyksta ne tik sūnus, bet ir marti, Arturo žmona, kurią dar

nebuvo mačius. Maloni žmonelė! Bet Petrikenė atkišusi nemažą maišelį, praneša, kad sustoti laiko nėra, tik paliksianti šviežų agurkų ir patrauks link namų, norėdama anksčiau parvažiuoti. Šiaip taip priprašiau sustoti bent pusvalandžiui. Arturas dar apdovanojo iš pirmesnio susitikimo trauktą nutrauka. Ačiū, ir dar kartą ačiū!!!

Rodos už savaitės vėl susilaukiau brangių svečių: M. Stenslerienę ir V. Bekerį iš Livingston, New Jersey. Miltutė irgi buvo pranešusi, kada atvyks. Telefonu besikalbant pasiteiravo, ko dar trūksta "pradžiai gyvenimo," taip sakant. Nesidrovėdama ir pasakiau. Įžengus į kambary Mildred padėjo ant lovos pundelį. Aš išvyniojus radau labai gražų lovai užtiesalą. Pabandyk šiandien tokį nupirkti!

Su Viktoru pirmu kartu teko pasikalbėti. Esu girdėjęs jį dainuojant Chicagoje ir New Yorke, bet arčiau susipažinti iki šiol neteko. Pui-

kus, draugiškas vyras! Stenslerienė jau sena pažįstama. Kartu su Leonu (vyresniuolu) tam tikrais metais vedė LMS reikalus, būdami vienas pirmininku, antras sekretorium. Dar ir šiandien turiu jos laišku jam rašytų.

Kalbų mums netrūko. Kiek vėliau atvyko sūnus ir marti. Prieš apie 20 metų Leonas New Yorke gyvendamas atliko rolę vienoj operetėje, kurią statė Aido Choras, žinoma Mildos vadovybėje. Jis ir šiaip yra dainavęs Aido koncertuose, tad kaip menininkai, Mildutė ir Levukas džiaugėsi gavę proga pasimatyti. Jau apie 20 metų prabėgo nuo paskutinio pasimatymo.

Laiką, kaip tą tekančią upę, nesulaikysi. Juo idomiau ji leidi, juo greičiau jis bėga. Tad ir šiame atsitikime teko atsisveikinti, nežiūrint, kad (bent man) norėjosi dar ilgai, ilgai su brangiais svečiais pasidžiaugti, pasišnekėti. Atsisveikinant nutarėm, kad būtinai turės atvažiuoti kitą kartą. Bet klausimas... Juk Livingstonas gan toli nuo Kingstono. Alisė Jonikienė

Buffalo, N. Y. — Prieš kelias dienas čia laikraščio "Buffalo Courier-Express" telefonu pravestas apklausinėjimas parodo, kad 75 procentai miesto gyventojų yra priešingi gaminimui neutroninės bombos. Iš 127 klausimų gyventojų, tik 36 pasisakė už bombą.

RICHMOND HILL, NEW YORK

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Frank Yakstis

mirė 1967 m., rugsėjo 2 d.

Nebėr, nebėr anų dienų...

Pražuvo kaip sapne

Nuėjo jos toli, toli,...

Ju galėtis tik galui...

Atgal atšaukti—ne!

(pagal St. Jasiloni)

ANNE YAKSTIS

Pramogų kalendorius

SPALIO 23 D.

New Yorko Pažangios Draugijos ruošia Spalio Revoliucijos 60-mečio minėjimą. Bus meninė programa, trumpų kalbos ir vaišės, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Pradžia 2 val. po pietų.

Svečiai iš Lietuvos

Išbuvę JAV pusantrų mėnesio, Juozas ir Irena Vaitkai grįžo namo į Vilnių prieš dvi savaites per New Yorką. Čia jie trumpai buvo, tad neteko sueiti daugiau draugų, bet jie buvo sustoję "Laisvės" pastogėje ir apžiūrėjo mūsų istaiga.

Vaitkai lankėsi Chicagoje, Arizonos, Nevados, Californijos ir Washingtono valstijose. Matė mūsų didmiesčius tose valstijose, ir d. Vaitkus džiaugėsi, kad jam teko proga pažvejoti Pacifiko okeane.

Juozas Vaitkus eina Mokslo leidyklos vyriausio redaktoriaus pareigas. Jis taipgi yra išvertęs apie 12 knygų iš rusų į lietuvių kalbą. Jo žmona Irena dėstytoja Vilniaus Politechnikume. Jie augina du sūnelius—Vidą 8 su puse metų ir Dzidą 6 m.

Ieva Mizarienė

"The Never-Ending Wrong"

Aug. 23 this year, just 50 years ago, Nicola Sacco and Bartolomeo Vanzetti were executed. Katherine Anne Porter has written a book about it, titled "The Never-Ending Wrong."

She is 87 years old. She still recalls the execution and her involvement with the Sacco-Vanzetti defense committee, the hysteria and Attorney General A. Mitchell Palmer's raids in the country at the time. The injustice is summed up so vividly in the title of her book.

Miss Porter has written other books—"Ship of Fools," "Flowering Judas" and "Pale Horse, Pale Rider."

In her book "The Never-Ending Wrong" Katherine Anne Porter deplores the prejudice of the Sacco-Vanzetti trial. She says that most appalling cruelties are committed by governments in expectation of a great good to come, never learning that the wrong done now is the sure destroyer of the expected good. "Yet no matter what, it was a terrible miscarriage of justice; it was a most reprehensible abuse of legal power," says she.

All that was said by Anthony Bimba 50 years ago in his pamphlet (in Lithuanian) "Mirtis Kovotojų Už Laisvę". He believed in their innocence and wrote about it then and not 50 years later.

There were thousands of others who believed that Sacco and Vanzetti were innocent. There was an excellent article written by Ksavera in "Vilnis" English Section Aug. 10—"50 Years Later—Declared Innocent." She knows what she writes about, because she was one of those who fought to save them.

Ilse

MASPETH, N. Y.

Mirus

Onai Kalvaitienei

Reiškiame gilią užuojautą jos vyrui Jonui, dukrai Emily ir jos šeimai, taipgi visiems artimiesiems ir draugams.

Mary Petronis	Julia Lazauskas
Rose Allan	Adela ir Joe Patrauskas
Antanas Girdauskas	G. Yenuilavičienė
Antanina Bojėlis	G. Wareson
Mr. ir Mrs. Paskevici	B. Keršulienė
Veronika Zuza	Mary Stukas
Mrs. Louise Daužickas	Mary Cibulskis
Anna Wignes	M. Adams
M. Raškauskienė	A. Babarskienė
J. Kairis	Ieva Mizarienė
Valerija Kazlauskas	Anne Yakstis
P. ir N. Venta	A. ir W. Yuskovic
W. A. Malin	E. N. Jeskevičiūtė
J. ir S. Stasiukaičiai	Amelia Young
Nellie Usas	Jonas Siurbas
Anna Krawley	Anna Quater

B. ir N. Skubliskai

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970